

E i n i g e
U e b u n g s t ü c k e

aus dem

B E N S E W

als

S u g a b e.

Uebungsstücke

aus dem

B E N S E W.

1.

Von den Himmeln und Planeten.

אֲדַנִּי אֱלֹהִים אֵלִי¹ שְׂדֵי² בָּרָא אֶת הָעוֹלָם³ תִּבְלָ⁴
 וּמְלוֹאָה; אֶת הַשָּׁמַיִם⁵ וְכֹל צְבָאָם⁶ מֵעַל, אֶת הָאָרֶץ⁷
 וְצִבְאוֹתֶיהָ מִתַּחַת, וְאֶת כָּל הַיְקוּם⁸ אֲשֶׁר בָּהֶם. צְבָא הַשָּׁמַיִם:
 הַשֶּׁמֶשׁ⁹ וְהַיָּרֵחַ¹⁰; הַכּוֹכָבִים¹¹ וְהַמְּזוּלוֹת¹²; הַשָּׁמַשׁ סוֹבֵב¹³
 אֶת הָאָרֶץ וּמְאִיר עָלֶיהָ. בְּהִיּוֹת הַשָּׁמֶשׁ מֵעַל¹⁴ לָאָרֶץ הוּא
 אוֹר¹⁵, וּבְהִיּוֹת הַשָּׁמֶשׁ מִתַּחַת¹⁶ לָאָרֶץ הוּא חֹשֶׁךְ¹⁷; לְאוֹר
 יִקְרָא¹⁸ יוֹם¹⁹ וְלַחֹשֶׁךְ יִקְרָא לַיְלָה²⁰.

¹Gott, ²Allmächtiger, ³die Welt, ⁴Welt, ⁵Him-
 mel, ⁶Heer, ⁷Erde, ⁸Wesen, ⁹Sonne, ¹⁰Mond,
¹¹Stern, ¹²Planet, ¹³Umkreisen, ¹⁴Oben, ¹⁵Licht,
¹⁶Unten, ¹⁷Finster, ¹⁸Nennen ¹⁹Tag, ²⁰Nacht.

Einteilung der Zeit.

אַרְבַּעָה יָמִים¹ בַּיּוֹם: שֶׁחַר² בְּקָרָא³ צְהָרִים⁴ וְעָרֵב⁵.
 לִפְנֵי צֵאת⁶ הַשֶּׁמֶשׁ הוּא שֶׁחַר, בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ הוּא בְּקָרָא,
 בַּחֲצֵי הַיּוֹם הוּא צְהָרִים, וּבְבֹא⁷ הַשֶּׁמֶשׁ הוּא עָרֵב. יוֹם
 הָעֶבֶר⁸ נִקְרָא הַמּוֹלָד⁹, יוֹם הַחֹהָה¹⁰ נִקְרָא הַיּוֹם¹¹ וַיּוֹם
 הָעֵתִיד¹² נִקְרָא מָחָר¹³. מַחְלֻקוֹת¹⁴ הַזְּמַן לְשָׁנִים¹⁵
 וְלַחֲדָשִׁים¹⁶ לְשָׁבוּעוֹת¹⁷ וְלַיָּמִים, לְשָׁעוֹת¹⁸ וְלַרְגָעִים¹⁹.
 בְּשָׁנָה¹⁵ שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ¹⁶, בְּחֹדֶשׁ אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת
 וַיּוֹם אֶחָד אֵלּוּ יוֹמִים, בְּשָׁבוּעַ שְׁבַע יָמִים, בַּיּוֹם עֶשְׂרִים
 וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, בְּשָׁעָה שְׁשִׁים חֲלָקִים²⁰, בְּחֶלֶק שְׁשִׁים
 רְגָעִים. אַרְבָּעָה עֲתִים²¹ שָׁנִים בְּשָׁנָה: אָבִיב²² וְקִיץ²³
 חָרֵף²⁴ וְסֻתָּיו²⁵.

¹Zeit, ²Morgenröthe, ³Morgen, ⁴Mittag, ⁵Abend,
⁶Aufgang, ⁷Untergang, ⁸Vergangen, ⁹Gestern, ¹⁰Gegen-
 wärtig, ¹¹Heute, ¹²Zukünftig, ¹³Morgen, ¹⁴Einteilung,
¹⁵Jahr, ¹⁶Monat, ¹⁷Woche, ¹⁸Stunde, ¹⁹Sekunde,
²⁰Minute, ²¹Zeit, ²²Frühling, ²³Sommer, ²⁴Herbst,
²⁵Winter.

Die Erde und ihre Theile.

הָאָרֶץ הִיא אֲדָמָה¹ הַיְבֵשָׁה². אֲדָמָה הִיא עֶפְרָא³
 חִמְרָא⁴ חוֹל⁵ וְאַבְקָא⁶. הַמּוֹנֵת⁷ הָאָרֶץ הֵרִים⁸ וּגְבָעוֹת⁹
 עֲמֻקִּים¹⁰ וּבְקָעוֹת¹¹ מְדָבָר¹² וַיַּעַר¹³. בְּקָרֵב¹⁴ הָאָרֶץ
 אִישׁ¹⁵ גְּפְרִית¹⁶ וּמִלַּח¹⁷ נִתָּר¹⁸ וְאַבְנִים¹⁹ וְכֹל מִיָּנִי²⁰

מִתְּכַת²¹ . בְּאֲבָנִים אֲבָנֵי מַחְצֵב²² וְאֲבָנִים יְקָרוֹת²³ אֲבָנֵי
 מַחְצֵב, צוּר²⁴ הַלְּמִישׁ²⁶ סֶלַע²⁵ וְכִיף²⁷ . אֲבָנִים יְקָרוֹת
 בְּמֹו אֲדָם²⁸ סִפִּיר²⁹ וַיְהִלּוּם³⁰ וְרַבִּים כִּי אֱלֹהֵי³⁷ מִינֵי מִתְּכַת
 זָהָב³¹ כֶּסֶף³² וְנַחֲשֶׁת³⁵ בְּרוֹזָל³⁴ בְּדִיל³⁵ וְעַפְרַת³⁶ .

¹Erde, ²Trockne, ³Erde, ⁴Lehm, ⁵Sand, ⁶Staub,
⁷Gestalt, ⁸Berg, ⁹Hügel, ¹⁰Thal, ¹¹Ebene, ¹²Wüste,
¹³Wald, ¹⁴Innereis, ¹⁵Feuer, ¹⁶Schwefel, ¹⁷Salz,
¹⁸Arceide, ¹⁹Stein, ²⁰Art, Gattung, ²¹Metall, ²²Mau=
 erstein, ²³Edelstein, ²⁴Feld, ²⁵²⁶Kieselstein, ²⁷Klippe,
²⁸Rubin, ²⁹Saphir, ³⁰Diamant, ³¹Gold, ³²Silber,
³³Kupfer, ³⁴Eisen, ³⁵Zinn, ³⁶Blei.

4.

Von den Wassern.

מִקְוֵה¹ מַיִם² רַבִּים³ גְּדוֹלִים⁴ וְרַחְבִּים⁵ נִקְרָאִים
 יַמִּים⁶ . הַיָּם הוּא עֵמֶק מְאֹד וְקָרָעוֹ הַיָּם נִקְרָא תְּהוֹם⁸
 וּשְׂפַת⁹ הַיָּם נִקְרָא חֹף¹⁰ . הַמַּיִם הוֹלְכִים מִן הַיָּם מִתְּחַת
 לָאָרֶץ וַיִּקְרוּ מִיַּיִן¹¹ הַרִים וְצוּרִים וְהָיוּ לְמַעֲיָנוֹת¹² . הַמַּעֲיָנוֹת
 נוֹזְלִים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ וְהָיוּ לְנַחְלִים¹³ וְהַנַּחְלִים יֵהְיוּ
 לְאֲנָמִים¹⁴ וְהָאֲנָמִים יֵהְיוּ לְנְהָרוֹת גְּדוֹלִים וְהַנְּהָרוֹת¹⁵
 יָשׁוּבוּ אֶל הַיָּם .

¹Versammlung, ²Wasser, ³Viel, ⁴Groß, ⁵Breit,
⁶Meer, ⁷Boden, ⁸Abgrund, ⁹Ufer, ¹⁰Hafen,
¹¹Küste, ¹²Zwischen, ¹³Quell, ¹⁴Bach, ¹⁵Strom.

Von der Luft und den Weltgegenden.

תְּרוּחַת¹ מְרַחֵף עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ מִסְבִּיב², וְהַרְוּחַ
 הַחֹזֵק³ נִקְרָא סוּפָה⁴ וּמְעַרְהֵי⁵ וּבְרוּחַ סְעָרָה יִהְיֶה הַיָּם
 וַיְרוּמְמוּ גְלִים⁶ וּמִשְׁבָּרִים⁷. אַרְבַּע פְּנוֹת⁸ לַחֵבֶל: פְּנִים⁹
 וְאַחֹר¹⁰ יָמִין¹¹ וּשְׂמָאל¹². מְקוֹם¹³ אֲשֶׁר יֵצֵא הַשֶּׁמֶשׁ בְּבֹקֶר
 הוּא פְּנִים וְנִקְרָא קֶדֶם¹⁴ אוֹ מִזְרַח¹⁵. מְקוֹם אֲשֶׁר יָבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ
 בְּעֶרֶב הוּא אַחֹר וְנִקְרָא יָם¹⁶ אוֹ מַעֲרָב¹⁷. מְקוֹם אֲשֶׁר
 יַעֲמֹד שֶׁם¹⁸ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִהָרִים הוּא יָמִין וְנִקְרָא נֹגֵב¹⁹ תֵּימָן²⁰
 אוֹ דְרוֹם²¹. וְהַמְּקוֹם אֲשֶׁר יַעֲמֹד שֶׁם הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה
 מִתַּחַת לָאָרֶץ הוּא שְׂמָאל וְנִקְרָא צָפוֹן²².

¹Luft, Wind, ²Ringsumher, ³Stark, ⁴Sturm,
 Wind, ⁵Welle, Woge, ⁶Gegend, Seite, ⁷Born, ⁸Hinten,
⁹Rechts, ¹⁰Links, ¹¹Ort, ¹²Ort, Morgenseite, ¹³West,
 Abendseite, ¹⁴Dort, daselbst, also, ¹⁵Süd, Mittagsseite,
¹⁶Word, Mitternacht.

6.

Von Regen und Wetter.

בְּמְרוֹם¹ הַרוּחַ מְקוֹם יֵדְאוּ שֵׁם הָעָבִים² הוּא הַרְקִיעַ³.
 אֲדִים⁴ יוֹצְאִים מִן הָאָרֶץ וּמִן הַיָּם וַיְהִי לַעֲרַפֵּל⁵.
 הָעֲרַפֵּל⁶ יַעֲלֶה לַרְקִיעַ וַיְהִי לְעָב וּלְעָנָן. מִן הָעָבִים
 יֵרֵד טֶל⁷ וּכְפוֹר⁸ גִּשְׁמִים⁹ וּמִטָּר¹⁰, בְּרֵד¹¹ וְשִׁלְג¹². בְּאֵבִיב
 חֶם¹³, בְּקִיץ חָרֵב¹⁴, בַּחֲרֹף קָרֵד¹⁵, וּבִסְתֹי קָרַח¹⁶.
 בְּקִיץ גִּשְׁמִים מְעֻט¹⁷, וּלְעֵתִים יִהְיֶה מִן הַגִּשְׁמִים חֲזוּזִים¹⁸ וַיִּרְדּוּ

בְּרָקִים¹⁷ וַיִּשְׁמַע קוֹל רַעַם¹⁸ חֹזֶק וְנוֹרָא , גַּם נִרְאָה קִשְׁתּוֹ¹⁹
 בְּעָנָן¹⁹ . בַּחוּרְף גִּישָׁם רַב וּבִסְתּוֹ יֵרֵד הַשֶּׁלֶג וַיִּקְפְּאוּ הַנְּחָלִים
 וַיִּכְסֶה עֲלֵיהֶם קָרָח וַיִּקְפְּאוּ²⁰ .

- ¹Höhe, ²Wolke, ³Dunstkreis, ⁴Dunst, ⁵Nebel,
⁶Thau, ⁷Reif, ⁸Regen, ⁹Hagel, ¹⁰Schnee, ¹¹Warm,
¹²Hitze, ¹³Kälte, ¹⁴Frost, ¹⁵Wenig, ¹⁶Gewitte, ¹⁷Blitz,
¹⁸Donner, ¹⁹Regenbogen, ²⁰Eis.

7.

Vom Pflanzenreich.

אֵלֶּה הַמָּה אַרְבַּעַה רֵאשִׁי¹ יְסוּדֵי² הַיְצִירָה³ : אֶרֶץ
 וּמַיִם אִישׁ וְרוּחַ . הָאֶרֶץ מִשְׁבֵּן⁴ תַּחֲיִים⁵ וּמִמֶּנָּה יֵצֵא כָל
 צֶמַח⁶ לְאֹכְלָם⁷ ; הַמַּיִם לְשִׁתּוֹת לְשֶׁבֶר צְמָאִם⁸ , הָאִישׁ
 לְחַמֵּם , וְהָרוּחַ לְנִשְׁמַת⁹ אֲפִיהֶם¹⁰ . צֶמַח הָאָדָמָה מִיָּנִים
 שׁוֹנִים : דָּשָׂא¹¹ יֶרֶק¹² עֵשֶׂב¹⁵ דָּגָן¹⁴ וְעֵץ¹⁵ . הַדָּשָׂא
 יֵצֵא בְּאֶחָד¹⁶ וּבֹו חֲצִיר¹⁷ וּפְרָחִים¹⁸ , הַפְּרָחִים הֵם שׁוֹשְׁנִים¹⁹
 חֲבֻצֵלֹת²⁰ וְדוּדָאִים²¹ , וְהֵם טוֹבִים²² לְהָרִיחַ וּנְחַמְדִים
 לְמַרְאֶה²³ בְּצַבְעִים²⁴ שׁוֹנִים ; הַצְּבָעִים הֵם לְבָן²⁵ וְשָׁחוֹר²⁶
 אָרוּם²⁷ וְיֶרֶק²⁸ צָהָב²⁹ וְתִכְלֵת³⁰ .

- ¹Haupt, vornehm, ²Grund, Element, ³Schöpfung,
⁴Wohnort, ⁵Lebendige, ⁶Gewächse, ⁷Speise, ⁸Durst,
⁹Hauch, Athem, ¹⁰Nase, ¹¹Gras, ¹²Grünes, ¹³Kraut,
¹⁴Getreide, ¹⁵Baum, ¹⁶Wiese, ¹⁷Heu, ¹⁸Blume, ¹⁹Rose,
²⁰Wille, ²¹Beilchen, ²²Gut, ²³Gestalt, Ansehen, ²⁴Farbe,
²⁵Weiß, ²⁶Schwarz, ²⁷Roß, ²⁸Grün, ²⁹Gelb, ³⁰Blau.

Vom Garten- und Feldgewächse.

הֵיָרֵק יִגְדֵל בְּגֵן זֶרַע⁹ . בְּגֵן נֹזֵעַ יִרְק⁵ עֵשֶׂב⁴ פּוֹל⁵
וְעֵרְשִׁים⁶ , בְּצֵל⁷ שׁוּמִים⁸ קִשׁוּאִים⁹ וְאַבְטִיחִים¹⁰ , קֶצֶח¹¹
כַּמּוֹן¹² גֵּר¹⁵ וְלַעֲנָה¹⁴ . הֲרֵגֵן נֹזֵעַ בְּעֵרוּגוֹת¹⁵ הַשָּׂדֶה¹⁶
מִיְנֵי הֲרֵגֵן חֲפָה¹⁷ שְׁעוּרָה¹⁸ כְּפִסְתָּה¹⁹ וּפְשִׁתִּים²⁰ הֲרֵגֵן
יִצְמַח מִן הָאָרֶץ בְּקִנְיָה²¹ וּגְבֻעוֹל²² וּבְרֵאשִׁים²³ שְׁבָלִים²⁴
וּבְשָׁבָלִים גְּרַגְרִים²⁵ רְבִים . וּבְהַבִּישַׁל הַשְּׁבָלִים יִקְצְרוּ אוֹתָם
מִן הַשָּׂדֶה וַיֵּאגְדוּ לְאַלְמִים²⁵ וְעַמְרִים²⁶ , וַיֵּאסְפוּ הַגְּרָן²⁷ ,
וְדָשִׁים הַשְּׁבָלִים וַיִּצְבְּמוּ הַגְּרַגְרִים מִן הַשְּׁבָלִים , וַיִּטְחְנוּ אוֹתָם
בְּרַחִים²⁸ לְקַמַח²⁹ ; הַקַּמַח יִלוּשׁוּ בַמַּיִם לְבֶצֶק²⁹ וְעֵרִיסָה³⁰ ,
וְאָפוּ אֶת הַבֶּצֶק בְּתַנּוּר³¹ וְהָיָה לֶחֶם³² לְאִכּוֹר לְאָדָם³⁵ ,
וְהַשְּׁבָלִים הֲרִיקִים³⁴ יִהְיוּ לְקֶשֶׂה³⁵ וּלְחֵבֶן³⁶ וּמִסְפָּא³⁷
לְבַהֲמָה³⁸ .

¹Garten, ²Saamen, ³Grünfohl, ⁴Kraut, Kohl,
⁵Bohnen, ⁶Linſen, ⁷Zwiebel, ⁸Knoblauch, ⁹Kürbiß,
¹⁰Gurken, Melonen, ¹¹ ¹²Kümmel, ¹³Koriander, ¹⁴Wer-
muth, ¹⁵Beet, ¹⁶Feld, ¹⁷Waizen, ¹⁸Gerſte, ¹⁹Dinkel,
²⁰Flachs, ²¹Halm, Rohr, ²²Stengel, ²³Spitze, ²⁴Mehren,
²⁵Korn, ²⁶Garben, Haufen, ²⁷Scheune, ²⁸Mühle,
²⁹Mehl, ³⁰Teig, ³¹Ofen, ³²Brod, ³³Mensch, ³⁴Beer,
³⁵Stoppel, ³⁶Stroh, ³⁷Futter, ³⁸Vieh.

Von den Baumgewächſen

הָעֵצִים יִנְטְעוּ בְּאֶרֶץ וַיַּעֲשׂוּ שָׂרֵשׁ¹ , מִן הַשָּׂרֵשׁ יֵצֵא
גִזְע² . מִן הַגִּזְעַ יֵצֵא חֲטָר³ וּמִן הַחֲטָר יֵצֵאוּ עֲנָפִים⁴ רְבִים ,

וּמִן הָעֵנָפִים יִצְמְחוּ עָלֵים⁵ וּפְרִי⁶ . וּלְפָנַי עֲשׂוֹת פְּרִי יִצְיִן
 צִיץ⁷ וַיִּפְרַח פָּרַח . הַצִּיץ נוֹפֵל וְהַפְּרַח נוֹבֵל וַיִּגְדַּל הַפְּרִי
 לְבָבוֹרוֹ⁸ ; פְּרִי הָעֵץ הֵם עֲנָבִים⁹ תְּאֵנָה¹⁰ וְרִמּוֹן¹¹ זֵית¹²
 שְׂקָדִים¹³ וְתַמְרִים¹⁴ , לֹוֹז¹⁵ , אֶגְזוֹז¹⁶ , תְּפוּחַ¹⁷ וְאַרְמוֹן¹⁸ ,
 בְּכָאִים¹⁹ וּבְמָנִים²⁰ . בְּכָרִם²¹ גְּפָנִים²² רַבִּים , בְּגִפְנֵן
 זְמֹרֹת²³ וּבְזֹמֹרָה אֲשָׁכָל , וּבְאֲשָׁכָל עֲנָבִים²⁴ , וּבְעֲנָבִים
 תְּרִצֵּן²⁵ זָג²⁶ וּמִשְׁקָה²⁷ ; מִמִּשְׁקָה עֲנָבִים יַעֲשֶׂה יַיִן²⁸ ,
 מִמִּשְׁקָה יַיִתִּים יַעֲשֶׂה שֶׁמֶן²⁹ וּמִמִּשְׁקָה תְּמָרִים דְּבִשׁ³⁰ .

¹Wurzel, ²Stamm, ³Ast, ⁴Zweig, ⁵Blatt, ⁶Frucht,
⁷Blüthe, ⁸Reif, ⁹Weinbeeren, ¹⁰Feigen, ¹¹Granatapfel,
¹²Olibe, ¹³Mandeln, ¹⁴Datteln, ¹⁵Haselnuß, ¹⁶Wald=
 nuß, ¹⁷Apfel, ¹⁸Kastanien, ¹⁹Maulbeeren, ²⁰Pistazien,
²¹Weinberg, ²²Weinstock, ²³Weinrebe, ²⁴Weintraube,
²⁵Kern, ²⁶Hülse, ²⁷Saft, Getränk, ²⁸Wein, ²⁹Oehl,
³⁰Honig.

10.

Vom Waldgehölze.

הָעֵצִים אֲשֶׁר אֵינָם עֹשִׂים פְּרִי נִקְרָאִים עֵצֵי יַעַר , וְהֵם ,
 אֲרוֹז¹ אֵלֶּה² וְאַלּוֹן³ לְבָנָה⁴ וְרֹתֵם⁵ קוֹץ⁶ וְהַדְּרֹדֵר⁷ . עֵצֵי
 הַיַּעַר פּוֹרְתִים אוֹתָם הַחֲרָשִׁים⁸ וְחוֹצְבִים מֵהֶם קוֹרוֹת⁹ לְבָתִּים¹⁰
 וְחוֹטְבֵי עֵצִים יִגְזְרוּ אוֹתָם לְבִקְעִים¹¹ שְׁבָבִים¹² וּכְפִים¹³ .
 בְּגִזְרֵי¹⁴ עֵץ יִבְעֶרוּ אִישׁ לְהַשִּׁיק תַּנּוּר וּלְבִישָׁל מֵאֲכָל¹⁵ . הָעֵץ
 הַבוֹעֵר בְּאֵשׁ מַעֲלָה לְהַב¹⁶ רִשְׁפִּים¹⁷ וְעֵשֶׂן¹⁸ , וַיִּפְרַר
 לְגַחְלִים¹⁹ , פָּחִם¹⁹ , פִּיתַח²⁰ וְאַפְר¹² .

¹Beder, ²Eiche, ³Kiefern, ⁴Fichte, ⁵Wachholder,
⁶Dorn, ⁷Distel, ⁸Zimmermann, ⁹Balken, ¹⁰Haus,

11 Scheit, 12 Span, 13 Splitter, 14 Stück, 15 Speise,
16 Flamme, 17 Funke, 18 Rauch, 19 Kohle, 20 Ruß,
21 Asche.

11.

Vom Thierreich.

הַיְצוּרִים ¹ הַנְּכַבְדִּים מִן הַצְּמָחִים הַמָּה תַחִים ² . פִּי
הַמָּה מִתְנוּעָעִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּרָצוֹן ³ . תַחִים זָכָר ⁴ וְנִקְבָּה ⁵ .
מִיְנֵי תַחִים ⁶ בַּהֲמָה חִיָּה וְעוֹף ⁷ דְּגָיִם ⁸ יֶשְׁרָץ ⁹ וְרֶמֶשׂ ¹⁰ .
בַּבְּהֵמָה בְּקָר ¹¹ צֹאן ¹² סוֹם ¹³ חֲמוֹר ¹⁴ וְגַמֵּל ¹⁵ , חֲזִיר ¹⁶
כָּלֵב ¹⁷ חֲתוּל ¹⁸ אֲרֻנְבַת ¹⁹ וְיֶשְׁפָן ²⁰ , חֵלֶד וְעֵכָבֵר ²¹ . בַּבְּקָר
שׂוֹר ²² פֶּר (פֶּרָה) ^{23 24} וּבֵן בְּקָר רֶדֶד ²⁵ הוּא עֵגֶל ²⁶ . בְּצֹאן שָׂה
בְּבֶשׂ בְּשֶׁב ²⁷ טֹלָה ²⁸ עֵז ²⁹ שְׁעִיר ³⁰ רַחֵל ³¹ אֵיל ³² גְּדִי ³³
וְתִישׁ ³⁴ , בַּסּוֹם פֶּרֶד ³⁵ חֲמוֹר (אֲתוֹן) ³⁶ וְהַסּוֹם הַרְדֵּי
נִקְרָא עִיר ³⁷ .

¹ Geschöpf, ² Lebendige, Thiere, ³ Wille, ⁴ Männlein,
⁵ Weiblein, ⁶ Thier, ⁷ Geflügel, ⁸ Fisch, ⁹ Kriechendes,
¹⁰ Gewürm, ¹¹ Rindvieh, ¹² Kleinvieh, ¹³ Pferd, ¹⁴ Esel,
¹⁵ Kameel, ¹⁶ Schwein, ¹⁷ Hund, ¹⁸ Katze, ¹⁹ Haase, ²⁰ Ka=
ninchen, ²¹ Maus, ²² Ochs, ²³ Stier, ²⁴ Kuh, ²⁵ Jung,
²⁶ Kalb, ²⁷ Lamm, ²⁸ Lamm, ²⁹ Ziege, ³⁰ Ziegenbock,
³¹ Schaaf, ³² Widder, ³³ Böcklein, ³⁴ Bock, ³⁵ Maulesel,
³⁶ Eselin, ³⁷ Füllen.

12.

Von Thierarten.

תַחִיה רַבָּם פֶּרָא ¹ , עוֹרָקִים מִדְּבַר וַיַּעַר וְטוֹרְפֵי טוֹרָף ² .
הַצְּבִי ³ וְהָאֵיל ⁴ אֶקוּ ⁵ וְדִישָׁן ⁶ , אֲרִיָּה ⁷ כְּפִיר ⁸ לְבִיא ⁹ לִישׁ ¹⁰

וַיִּשְׁחַל¹⁰, רֵאִים¹¹ דוֹב¹² זֵאֵב¹³ וְנִמְר¹⁴, שׁוּעַל¹⁵ שְׁנֵהָב¹⁶
וְקוֹף¹⁷.

¹Wild, ²Kauh, ³Hirschkuh, ⁴Hirsch, ⁵Steinbock,
⁶Gemise, ⁷Löwe, ⁸Alter Löwe, ⁹Löwin, ¹⁰Leopard,
¹¹Kennthier, ¹²Bär, ¹³Wolf, ¹⁴Tieger, ¹⁵Fuchs, ¹⁶Elephant,
¹⁷Uffe.

13.

Von dem Geflügel.

הָעוֹף לְמִינֵהוּ כֹּל צִפּוֹר¹ כְּנָף². יוֹנָה³ תּוֹר⁴ וְגוֹזַל⁵
שָׁלוֹ⁶ וְעַמְלָף⁷; עוֹרֵב⁸ וְתַחֲמָס⁹, נִשָּׁר¹⁰ וְקֹאֶרֶת¹¹
חֲסִידָה¹² וְאַנְפֹּרֶה¹³. שְׁלֵף¹⁴ גִּיץ¹⁵ וְרַחֲמָה¹⁶ דְּאֵה¹⁷
אֵיה¹⁸ וְדִיה¹⁹ קוֹרָא²⁰ יִישׁוּף²¹ וְשָׁחָה²², דּוֹכִיפֶת²³ סִים²⁴
וְהַבִּי²⁵ וְכוּס²⁶.

¹Vogel, ²Flügel, ³Taube, ⁴Turteštaube, ⁵Junge
Taube, ⁶Wachtel, ⁷Fledermaus, ⁸Kabe, ⁹Kraubogel, ¹⁰Uldier
¹¹Pelikan, ¹²Storch, ¹³Wiedehopf, ¹⁴Fischreiger, ¹⁵Sperber,
¹⁶Grünspecht, ¹⁷Geier, ¹⁸Kranich, ¹⁹Habicht, ²⁰Rebhuhn,
²¹Nachteule, ²²Kuckuk, ²³Uhu, ²⁴Schwalbe,
²⁵Pfau, ²⁶Elster.

14.

Von Würmern und Insekten.

שָׂרִץ הָעוֹף אֲרָבָה חָגַב¹ דְּבוֹרָה² וְצִרְעָה³, זָכוּב⁴
וְצִלְצָל⁵. שָׂרִץ הַשָּׂרִץ עַל הָאָרֶץ: רָמָה⁶ תּוֹלְעָה⁷ וְנַמְלָה⁸.

שִׁמְמִית⁹ עֶבְבִישׁ¹⁰ כְּנָה¹¹ פְּרַעֲשִׁי¹² עֵשׂ¹³ וְסִס¹⁴ . מִי
הַתְּנִינִים¹⁴ נָחֵשׁ¹⁴ שָׂרָף¹⁵ וְעַקְרָב¹⁶ שִׁפִּיפּוֹן¹⁷ פֶּתָן¹⁸
צַפְעוֹנִי¹⁹ וְאַפְעָרָה²⁰ . הַחַיִּים בְּפִים : דָּגִים צַפְרָדַיִם²¹
חֲמַט²² וְצַב²³ .

¹Heuschrecke, ²Biene, ³Wespe, ⁴Fliege, ⁵Ungeziefer,
Mücken, ⁶Gewürm, ⁷Wurm, ⁸Almeise, ⁹Spinne, ¹⁰Laus, ¹¹Floh,
¹²Motte, ¹³Milbe, ¹⁴Schlange, ¹⁵Giftige Schlange,
¹⁶Skorpion, ¹⁷Otter, ¹⁸Drache, ¹⁹Basilisk, ²⁰Klappers-
schlange, ²¹Frosch, ²²Schnecke, ²³Schildkröte.

15.

הַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה הוֹלְכוֹת עַל אַרְבַּע רַגְלִים . וַיֵּשׁ
אֲשֶׁר לָהֶם קַרְנִים¹ וּפְרָסוֹת² וְזַנְבֵי³ . לְעוֹף , שְׁתֵּי רַגְלִים
לְנֶתֶר וְנוֹצוֹת⁴ וּכְנָפִים לְעוֹף . הַשְּׂרָצִים יֵשׁ לָהֶם רַגְלִים רַבִּים .
לְזוּבָבִים יֵשׁ רַגְלִים , לְשִׁמְמִית שְׂמוֹנֶה רַגְלִים . וַיֵּשׁ תּוֹלְעִים
אֲשֶׁר לָהֶם אַרְבַּע עֵשָׂר רַגְלִים . וַיֵּשׁ אֲשֶׁר לָהֶם מְאֹד
רַגְלִים וְיוֹתֵר . הַנָּחָשׁ וְהַרְפָּה זוֹחֲלִים עַל גְּחוֹנָם⁶ . לְדָגִים
סַנְפִיר⁷ וְקַשְׁקֶשֶׁת⁸ לְשִׁחוֹת .

¹Fuß, ²Horn, ³Klaue, ⁴Schweif, ⁵Feder, ⁶Bauch,
⁷Flossfeder, ⁸Schuppen.

16.

Vorzug der Thiere.

מָה רַב יִתְרוֹן¹ הַחַיִּים עַל הַצְּמָחִים ; הַחַיִּים יְנוּעוּ בְּרָצוֹן
וְהַצְּמָחִים לֹא יְנוּעוּ בְּרָצוֹן , הַחַיִּים יֵשׁ לָהֶם חֲמִשָּׁה חוּשִׁים²
וְהַצְּמָחִים אֵין לָהֶם חֲמִשָּׁה חוּשִׁים . הַחֲמִשָּׁה חוּשִׁים הֵם :

הַרְאוֹת⁵, הַשְׁמַעִי, הַרְיֵה הַמַּעַם⁶, וְהַמְשׁוֹשִׁי. תַחִים
 מִשְׁמִיעִים קוֹל וְהַצְמַחִים אִינָם מִשְׁמִיעִים קוֹל. הַבְּקָר וְהַצֹּאן
 בֹּעֵה⁸ הַסּוֹס צוֹהֵל⁹; הַחֲמֹר נוֹעֵר¹⁰, הַכֶּלֶב נוֹבֵחַ¹¹.
 הָאֲרִיָּה שׂוֹאֵג¹², הַדּוֹב שׂוֹקֵק¹³, הַזָּאֵב הוֹמֵר¹⁴, הָעוֹף
 מְצַפֵּץ¹⁵, הַקּוֹרָא רוֹגֵר¹⁶ הַסִּים עוֹגֵר¹⁷ וַיֵּשׁ צִפְרִים מְזוֹמְרִים¹⁸
 בְּקוֹל נְעִים¹⁹.

¹Vorzug, ²Sinnen, ³Sehen, ⁴Hören, ⁵Niechen,
⁶Schmecken, ⁷Fühlen, ⁸Blöcken, Mäckern, ⁹Biehern,
¹⁰Schreien, ¹¹Bellen, ¹²Brüllen, ¹³Grinzen, ¹⁴Brum-
 men, heulen, ¹⁵Zwitschern, ¹⁶Glucken, ¹⁷Pipen,
 girren, ¹⁸Befang, ¹⁹Angenehm.

17.

Von dem Menschen.

הָעֲלִיּוֹן עַל כָּל הַחַי אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הוּא הָאָדָם,
 כִּי הוּא מִשְׁבִּיל² וּמַדְבָּר³. וּבְחַכְמָתוֹ⁴ הוּא רוֹדֵה בַּכָּל וְכוֹבֵשׁ
 כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה. הָאָדָם הוּא גּוֹף⁵ וְנִשְׁמָה⁶; גּוֹפוֹ בְּשָׂר⁷
 וְדָם⁸ גִּידִים⁹ עוֹרְקִים¹⁰ וּמִיתָרִים¹¹ עֲצָמוֹת¹² וְעוֹר¹³ וַיִּשְׁעָר¹⁴.
 צֶלֶם¹⁵ דְמוֹת¹⁶ רֹאשׁ¹⁷ וּגְוִיָּה¹⁸, וּבְהֵם אֲבָרִים¹⁹ רַבִּים
 חִיצוֹנִים²⁰ וּפְנִימִים²¹.

¹Höchster, ²Bernünftiger, ³Redner, ⁴Weisheit,
⁵Körper, ⁶Seele, ⁷Fleisch, ⁸Blut, ⁹Uder, ¹⁰Puls-
 ader, ¹¹Nerue, ¹²Bein, ¹³Haut, ¹⁴Haar, ¹⁵Bild,
¹⁶Gestalt, ¹⁷Kopf, ¹⁸Rumpf, ¹⁹Glied, ²⁰Außere,
²¹Innere.

Von den äußeren Gliedern.

בְּרֵאשׁ: גְּלוּלֶת¹, קְדָקֶד², פְּנִים, מִצַּח³, עֵינַיִם⁴,
 אָף⁵, אָזְנַיִם⁶, פֶּה⁷, וְצוּאֵר⁸; בְּעֵינַיִם: גְּבוֹת⁹, עַפְעָפִים¹⁰,
 בָּבוֹרֵת¹¹ וְאִישׁוֹן¹¹. בְּפָנַיִם¹²: רַקוֹת¹³, לְחַיִּים¹⁴;
 בָּאָף: נְחִירִים¹⁵, בְּאָזְנַיִם: הַנּוֹךְ¹⁶. בְּפֶה: שְׁפָתַיִם¹⁷.
 בְּצוּאֵר: עֶרְף¹⁸.

¹Scheitel, ²Wirbel, ³Stirn, ⁴Auge, ⁵Nase, ⁶Ohr, ⁷Mund,
⁸Halb, ⁹Braunen, ¹⁰Wimper, ¹¹Augapfel, ¹²Angesicht,
¹³Schläfe, ¹⁴Wange, ¹⁵Nasenhöcher, ¹⁶Ohrfläpelin, ¹⁷Lippen,
¹⁸Genick.

בְּגוּיָה: חוּהָ¹ גַב² צְדִים³ וַיְדִים⁴ בְּטֶן⁵ וְרַגְלִים⁶. לְפָנַיִם
 הוּא הַחוּהָ, בְּחוּהָ: דְּדִים⁷ וַיְשָׁרִים⁸. לְאַחֹר הוּא הַגַּב
 וְהַיִּשְׁת⁹. בְּגַב: הַעֲצָה¹⁰. בְּצְדִים הֵם הַיְדִים, יַד יְמִין
 וַיַּד שְׂמָאל. בְּיְדִים: אֲצִיל¹¹ זְרוּעוֹת¹² וְאַמּוֹת¹³ בְּפִים¹⁴
 וְאַצְבָּעוֹת¹⁵ וְצַפְרָנַיִם¹⁶. חֲמִשׁ אֲצָבָעוֹת בְּכַף: זָרֵת¹⁷
 קְמִיצָה¹⁸ אֲגָדֶל¹⁹ אֲמָרָה²⁰ וְאַצְבָּע²¹ מַעַל לְזְרוּעַ: שְׁבָם²²
 וְכַתָּף²³. בְּבֶטֶן שָׁרֵר²⁴. בְּרַגְלִים: חֵיק²⁵ שׁוֹקִים²⁶,
 יָרֵךְ²⁷, בְּרַכְבִּים²⁸, קַרְסָלִים²⁹, עֵקֶב³⁰, כַּף³¹ וּבְהוֹנוֹת³².

¹Brust, ²Rücken, ³Seite, ⁴Hand, ⁵Bauch, ⁶Fuß,
⁷Brust, Busen, ⁸Dutte, ⁹Hinten, Gefäß, ¹⁰Rückgrad,
¹¹Oberarm, ¹²¹³Vorderarm, ¹⁴Fläche der Hand, ¹⁵Finger,
¹⁶Magel, ¹⁷Zeigefinger, ¹⁸Mittelfinger, ¹⁹Goldfinger,
²⁰Dicker Finger, ²¹Kleiner Finger, ²²Achsel, ²³Schulter,
²⁴Wabel, ²⁵Schoof, ²⁶Schenkel, ²⁷Hüfte, ²⁸Anie, ²⁹³⁰Ferse,
 Hakken, ³¹Fußsohle, ³²Daumen.

Von den inneren Gliedern.

הַאֲבָרִים הַפְּנִימִים; בְּרֹאשׁ מוֹתֵי. ¹ בְּפֶה: שְׁנַיִם ²
 מִתְּלָעוֹת ³ לְשׁוֹן ⁴ וְחִיד ⁵. בְּצוּאָר; גְּרוֹן ⁶ גְּרִגְרֵת ⁷ וְלוֹע ⁸.
 בְּצַדִּים ⁹ צְלָעוֹת. בְּתוֹךְ הַגְּוִיָּה: לֵב ¹⁰ רֵאשִׁית ¹¹ קֶבֶד ¹²,
 מְרָה ¹³ מַחֹל ¹⁴, כִּבְד ¹⁵, קָרֵב ¹⁶, מַעֲיִם ¹⁷, כְּלִיזָה ¹⁸,
 בְּסָלִים ¹⁹ וְחֵלֶב ²⁰.

¹Gehirn, ²Zahn, ³Backzahn, ⁴Zunge, ⁵Gau-
 men, ⁶Luftrohr, ⁷Kehle, ⁸Schlund, ⁹Ribbe, Rippe, ¹⁰Herz,
¹¹Lunge, ¹²Magen, ¹³Galle, ¹⁴Milz, ¹⁵Leber, ¹⁶Ein-
 geweide, ¹⁷Därme, ¹⁸Nieren, ¹⁹Flanken, ²⁰Fett.

21.

Der Unterschied zwischen den Menschen und Thieren.

כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵם מִתְּכֻנּוֹת ¹ הַגּוֹף בְּאִשׁר הוּא
 בְּשׂוֹר וְדָם שְׁוִיִּם ² בְּהֵם הָאָדָם וְשָׂאֵר הַחַיִּים; הָאָדָם יִנּוֹעַ
 מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּרִצּוֹן וְכֵן שָׂאֵר הַחַיִּים. הָאָדָם אוֹכֵל שׂוֹתָה וְיִשֵּׁן
 וְיָמָת, וְכֵן שָׂאֵר הַחַיִּים. הָאָדָם יֵשׁ לוֹ חֲמִשָּׁה חוּשִׁים וְכֵן
 שָׂאֵר הַחַיִּים. אָפֶס מוֹתֵר ³ הָאָדָם מִכָּל הַחַי הוּא תְּכֻנּוֹת
 גְּפִשׁוֹ ⁴ הַמְּשַׁבֵּלֵת, כִּי הָאָדָם יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה ⁵ וְדַעַת ⁶. שֶׁכֶּל ⁷
 וּמַחְשָׁבָה ⁸, וְכִישְׁרוֹן ⁹ לְכָל מְלֶאכֶת ¹⁰ מַחְשָׁבֶת; הָאָדָם יוֹדֵעַ
 לְבַחוֹר בְּדְבָרִים הַטּוֹבִים ¹¹ וְהַמְּזַעֲלִים וְלֹהֵשֵׁמַר מִדְּבָרִים
 הָרָעִים ¹² וְהַמְּזַזְקִים; הָאָדָם יוֹדֵעַ לְהַבְדִּיל בֵּין צָדֵק ¹³ לְעוֹל ¹⁴
 וּבֵין אֲמֶת ¹⁵ לְשֶׁקֶר ¹⁶ בֵּין דְּבַר הָעֶבֶר וְהַהוֹדָה וְהַעֲתִיד.
 הָאָדָם יוֹדֵעַ סִבֵּת ¹⁷ דְּבָרִים רַבִּים וְחַכְלִיתָם ¹⁸ וְיִדְמָה דְּבַר

אֶל דְּבַר וַיִּשְׁפּוּט מִדְּבַר עַל דְּבַר , הָאָדָם יְכוּל לְגַלוֹת
 מִחִשְׁבֹתוֹ בְּדַבָּר¹⁹ אוּ בְמִכְתָּב²⁰ בְּלִשׁוֹן וּמִפֶּה²¹ . כָּל אֵלֶּה
 הֵמָּה מִתְכוּנֹת נַפְשׁ הָאָדָם וְאֵינָם בִּישְׂאָר הַחַי .

¹Eigenschaft, Beschaffenheit, ²Gleich, ³Vorzug,
⁴Seele, ⁵Wahl, ⁶Kenntniß, ⁷Bernunft, ⁸Gedanken,
⁹Fähigkeit, ¹⁰Arbeit, ¹¹Gut, ¹²Böse, ¹³Recht, ¹⁴Unrecht,
¹⁵Wahr, ¹⁶Falsch, ¹⁷Ursache, ¹⁸Endzweck, ¹⁹Sprache,
²⁰Schreiben ²¹Buch.

22.

Von dem verschiedenen Alter der Menschen.

הָאָדָם בְּהוֹלְדוֹ הוּא קָטָן וְנִקְרָא יוֹנֵק² אוּ עוֹלָל³
 לְשָׁנָתַיִם יָמִים יִחַל לְלַבֵּת וְלְדַבֵּר וְהוּא יֶלֶד⁴ , (לְנִקְבְּרוֹ)
 יֶלְדָה . לְיִשְׁבַע שָׁנִים יִלְמוּד לִשׁוֹן וּמִפֶּה וְהוּא עָלֵם⁵ (עַלְמָה)⁶ .
 לְשָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה הוּא גֶעֶר⁷ (נַעֲרָה)⁸ . לְעֶשְׂרִים שָׁנָה הוּא
 בַּחוּר⁹ . (בְּתוּלָה)¹⁰ . לְשָׁלִשִׁים שָׁנָה מְלֹאן כַּחוּ¹¹ וְשָׁכְלוּ
 וְהוּא גִבֹר¹² אוּ אִישׁ (אִישָׁה)¹³ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הוּא זָקֵן¹⁴
 (זָקֵנָה)¹⁵ . הַזָּקֵן יַחְלֹשׁ כַּחוּ וּבְטָלוּ חוּשָׁיו וַיִּלְבִּינוּ שְׁעָרוֹתָיו ,
 עֵינָיו הִכְהִינָה יָדָיו תִּרְפִּינָה וְרַגְלָיו תִּנְדָּנָה וַיַּחְלֶה וַיִּגְעַע וַיָּמוּת ;
 וַיֵּשׁ בְּרִיא¹⁶ וְחֹזֵק בְּכַחוּ וַיֵּאֲרֹךְ יָמָיו עַד שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְגַם
 עַד מֵאָה שָׁנָה וְהוּא שֶׁבַע¹⁷ (שִׁבְעָה)¹⁷ אוּ יָשִׁישׁ¹⁸ ; וַיֵּשׁ רַפָּה
 וְחוּלָה וּמַת בְּנַעֲוָרָיו¹⁹ . וְהַנְּעָרִים אֲשֶׁר אֵינָם נִשְׁמָרִים בְּמֵאֶכֶל
 וּבְמִשְׁתֵּה וּמִדְּבָרִים הַמְּחַלְיָשִׁים כַּחַם הֵמָּה לֹא יִזְקֵנוּ .

¹Nein, ²Säugling, ³Ballendes Kind, ⁴Kind,
⁵Kleiner Knabe, ⁶Mägdlein, ⁷Knabe, ⁸Mädchen, ⁹Jüng-
 ling, ¹⁰Jungfrau, ¹¹Kraft, ¹²Mann, ¹³Frau, ¹⁴Al-
 ter, ¹⁵Ulte, ¹⁶Gesund, ¹⁷Greis, ¹⁸Hoher Greis,
¹⁹Jugend.

Benennung der Verwandten.

כָּל יֶלֶד יִשׁ לֹ אָבִי וְאִם² , אָבִי הָאָבִי³ וְאָבִי הָאִם⁵ ,
 אִם הָאָבִי וְאִם הָאִם⁴ . וְהֵילֵד נִקְרָא בֵּן לְאָבִיו וְלֵאמֹ
 וְהֵילֵדָה נִקְרָאָה בֵּת לְאָבִיהָ וְלֵאמָה . הַבֵּן אָחִי לְבֵת וְהַבֵּת
 אָחוֹת⁶ לְבֵן . אָחִי הָאָב אוֹ אָחִי הָאִם נִקְרָא דוּד⁷ . אָחוֹת
 הָאָב אוֹ אָחוֹת הָאִם נִקְרָאָה דוּדָה¹⁰ . הַבֵּן נִקְרָא נֶכֶד¹¹
 לְאָבוֹת¹² אָבוֹתָיו . בְּחוֹר פִּי יִאָרֵשׁ בְּתוּלָה הוּא חֲתָן¹³ וְהִיא
 כְּלָה¹⁴ . וְאַחֲרֵי חֲתוּנְתָכֶם¹⁵ הוּא נִקְרָא אִישׁ אוֹ בַּעַל¹⁶ וְהִיא
 אִשָּׁה¹⁷ . אָבִי הָאִשָּׁה חוּתָן¹⁸ בַּעֲלָהּ וְאָבִי הַבַּעַל חָמִי אִשְׁתּוֹ .
 אִם הָאִשָּׁה חָמוֹת¹⁹ בַּעֲלָהּ וְאִם הַבַּעַל חָמוֹת אִשְׁתּוֹ . הַבַּעַל
 חֲתָן²⁰ לְאָבוֹת אִשְׁתּוֹ וְהָאִשָּׁה כְּלָה²¹ לְאָבוֹת בַּעֲלָהּ . הָאִישׁ
 אֲשֶׁר מָתָה אִשְׁתּוֹ הוּא אֶלְמָן²² , וְהָאִשָּׁה אֲשֶׁר סָרָה בַּעֲלָהּ
 הִיא אֶלְמָנָה²³ . הַבֵּן אֲשֶׁר מָת אָבִיו אוֹ מָתָה אִמּוֹ הוּא יְחוּס²⁴ ,
 וְהַבֵּת אֲשֶׁר מָת אָבִיהָ אוֹ מָתָה אִמָּהּ הִיא יְחוּמָה²⁵ . כָּל
 הָאֲנָשִׁים²⁶ וְהַנְּשִׁים²⁷ הַמְּקַרְבִּים בְּתוּלָדוֹתָם²⁸ נִקְרָאוּ שְׂאֵרֵי²⁹
 בְּשֵׁר וְהֵמָּה יַחְדָּו מִשְׁפָּחָה³⁰ .

¹Water, ²Mutter, ³Großvater, ⁴Großmutter, ⁵Sohn,
⁶Tochter, ⁷Bruder, ⁸Schwester, ⁹Oheim, Onkel, ¹⁰Bas-
 se, Tante, ¹¹Enkel, ¹²Eltern, ¹³Bräutigam, ¹⁴Braut,
¹⁵Hochzeit, ¹⁶Ehemann, ¹⁷Gefrau, ¹⁸Schwigervater,
¹⁹Schwiegermutter, ²⁰Schwiegersohn, Eidam, ²¹Schwieger-
 tochter, Schnur, ²²Wittwer, ²³Wittwe, ²⁴ ²⁵Waise, ²⁶Män-
 ner, Menschen, ²⁷Weiber, ²⁸Geburt, ²⁹Verwandter,
³⁰Familie.

Von den Gebrechen der Menschen.

הָאֲנָשִׁים¹ אִישׁ הֵם שְׁלֵמִים² בְּגוּיֹתָם וְתַמִּימִים³ בְּאֲבָרֵיהֶם
הֵם בְּרִיאִים⁴; וַיֵּשׂ אֲנָשִׁים אִשׁר הֵם חוֹלִים⁵ אוֹ יֵשׂ לֵהֶם מוּם⁶
אוֹ חֲסָרוֹן בְּגוּפָם. יֵשׂ עוֹר⁷ אוֹ תֵרֶשׁ⁸ אוֹ אֵלִים¹⁰ אוֹ פֶסֶחַ¹¹.
יֵשׂ שְׂרוּעַ¹² אוֹ קְלוּט¹³ אוֹ גִבֵּן¹⁴. יֵשׂ גְּבֵהַ¹⁵ קוֹמָה¹⁶ וְאָרוּךְ¹⁷
מְאֹד וְהוּא עֵנֶק¹⁸ וַיֵּשׂ קָצָר¹⁹ מְאֹד וְהוּא גִמְדוֹ²⁰. יֵשׂ שֶׁמֶן²¹
וַיֵּשׂ רוּחַ²². יֵשׂ גְּבוּרָה²³ וְאִמִּין לִבָּב²⁴ וַיֵּשׂ חֲלָשׁ²⁵ חֲדָד
וְרַךְ לִבָּב²⁶. יֵשׂ יָפֶה²⁷ תֵּאֲרֶשׁ²⁸ וַיְפִיחַ מִרְאֵהוּ²⁹; וַיֵּשׂ מִשְׁחַת³⁰
הַמִּרְאֵה, וַיֵּשׂ כֹּפֶה בְּנִגְעִים שֶׁחִין צָרַעַת גָּרַב וַיִּלְפַּת פָּצַע
וְחִבּוּרָה וּמְכַה טְרִיָּה. וַיֵּשׂ מְדַבֵּא בְּחָלִים³¹ קַדְחַת³²
שֶׁחֶפֶת³³ שֶׁדְּפוּן³⁴ וַיִּרְקוּן³⁵. הַחוֹלָה אִשׁר אֵין מְרַפֵּא³⁶ לְחָלוֹ
יָמוּת; הַפֶּת³⁷ יוֹשֵׁב בְּהַכְרִיכִים³⁸ וַיִּקְבֵּר בְּקִבְר³⁹ בְּאֶרֶץ
וַיַּעֲמִידוּ עַל קִבְרוֹ צִיּוֹן⁴⁰ מְצַבֵּת אָבֶן. אֵל תִּלְעַג בְּנֵי לְאִישׁ
אִשׁר מוּם בּוֹ וּלְאָדָם אִשׁר מִשְׁחַת מִרְאֵהוּ. וְהִזְהֵר בְּנֵי
בְּמֵאֵל וּבְמִשְׁתֵּהָ בִּי הוֹלִיל⁴¹ וְהַסּוֹבֵא⁴² יַחֲלֶה וּמְכַאֲבוֹ⁴³
קָשִׁים⁴⁴.

¹Mensch, ²Vollkommen, ³Ganz, ⁴Gesund, ⁵Krank,
⁶Fehler, ⁷Fehler, ⁸Blind, ⁹Taub, ¹⁰Stumm, ¹¹Lahm,
¹²Langbeinig, ¹³Kurzbeinig, ¹⁴Bucklicht, ¹⁵Hoch, ¹⁶Sta-
tur, ¹⁷Lang, ¹⁸Niese, ¹⁹Kurz, ²⁰Zwerg, ²¹Fett,
²²Mager, ²³Held, ²⁴Beherzt, ²⁵Schwach, ²⁶Zaghaft,
²⁷Schön, ²⁸Gestalt, ²⁹Ansehen, ³⁰Verderben, ³¹Krank-
heit, ³²Sitziges Fieber, ³³Geschwulst, ³⁴Schwindsucht,
³⁵Gelbsucht, ³⁶Heilmittel, ³⁷Todter, ³⁸Sterbegewand,
³⁹Grab, ⁴⁰Mahl, Zeichen, Grabstein, ⁴¹Freffer, ⁴²Trunken-
bold, ⁴³Schmerz, ⁴⁴Schwer.

Von den Eigenschaften der Menschen.

הַאֲנָשִׁים שְׂוִים הֵם בְּתוֹלְדוֹתָם וְשׁוֹנִים זֶה מִזֶּה
 בְּתַכּוֹנוֹת נַפְשָׁם וּבְמַדּוֹתָם.² יֵשׁ מֵהֶם טוֹבִים וְיֵשׁ מֵהֶם
 רָעִים. יֵשׁ מְשֻׁבֵּל גְּבוּן³ וְחָכֵם⁴ וְיֵשׁ בַּעַר⁵ סָכֵל⁶ כְּסִיל⁷
 אָוִיל⁸ וּפְתִי⁹. יֵשׁ צַדִּיק¹⁰ וְיִשְׂרָאֵל¹¹ וְיֵשׁ רָשָׁע¹² וְעוֹל¹³. יֵשׁ
 חוֹנֵן¹⁴ וּמְרַחֵם¹⁵ וְיֵשׁ אֶכְזָר¹⁶ וְעָרִיץ¹⁷. יֵשׁ עֲנוּי¹⁸ וְיֵשׁ גָּאֹה¹⁹.
 יֵשׁ חַרוּץ²⁰ וְיֵשׁ עֲצֵל²¹. יֵשׁ אַרְךְ רוּחַ²² וְיֵשׁ קָצֵר אָף²³
 וְחִמָּה²⁴. יֵשׁ נְדִיב²⁵ וְיֵשׁ פִּיל²⁶. הַחָכֵם יוֹדֵעַ דְּבָרִים
 רַבִּים, דְּבָרָיו דְּבָרֵי חֵן²⁷ וּבְנַחַת²⁸ וְנָעִים בְּחִבְרָה²⁹. הַחָכֵם
 מְכַבֵּד מִכָּל אִישׁ, וּמֵהֶלֶל וְהַבַּעַר הוּא בְּזוּי. הַצַּדִּיק טוֹבִים
 מַעֲשׂוֹי³⁰ בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְהָאָדָם, וְהוּא אֲהוּב מִכָּל אָדָם.
 הַרָשָׁע מֵרִיעַ לְבָנֵי אָדָם גּוֹנֵב³¹ חוֹמֵס³² וְיֵשׁ הוֹרֵג נַפְשׁ אָדָם
 וְהוּא רוֹצֵחַ³³. הָעוֹל דֹּבֵר שִׁקְרָה³⁴ כּוֹבֵב³⁵ וְכַחֵשׁ³⁶ וּמְרַמֶּה³⁷.
 הַרָשָׁע וְהָעוֹל בְּזוּיִם בְּעֵינֵי הָאָדָם. אַרְךְ רוּחַ יִשְׁקַט מְרִיב³⁸
 וּמְדוּן³⁹ וְאִם יִקְצִיפֵנוּ אִישׁ יֵשׂא לוֹ מִתֵּר⁴⁰. בְּעַל אָף תָּמִיד
 בְּחוֹנוֹ⁴¹ וְכַעַס⁴². הַנְּדִיב מְחוֹנֵן דְּלִים בְּמִתְתָר⁴³ יְדוּ וְחִיוּ
 לְמַרְגּוּעַ⁴⁴. וְהַפִּילִי מְקַנָּא אַחֲרֵים⁴⁵ עַל הוֹנֵם⁴⁶ וְחִיוּ רָעִים,
 אֲשֶׁרֵי הַנֶּעַר מְחַנֵּךְ אֲרָחוּ מְנַעֲרֵיו בְּתַכּוֹנוֹת הַטּוֹבוֹת
 לְאַהֲבָה⁴⁷ וּמֵאִם בְּתַכּוֹנוֹת הַרְעוֹת לְשִׁנְאָה⁴⁸.

¹ Verschiedene, ² Sitten, Art, ³ Verständig, ⁴ Weise,
⁵ Dunim, ⁶ Thor, ⁷ Narr, ⁸ Unwissender, ⁹ Einfältiger, ¹⁰ Ge-
 rechter, ¹¹ Redlicher, ¹² Ruchloser, ¹³ Betrüger, ¹⁴ Mitleidig,
¹⁵ Barmherzig, ¹⁶ Unbarmherzig, ¹⁷ Tyrann, ¹⁸ Bescheiden,
¹⁹ Stolz, ²⁰ Fleißig, ²¹ Faul, träg, ²² Langmützig, ²³ Zäh-
 zornig, ²⁴ Born, Wuth, ²⁵ Freigebig, ²⁶ Geizig, ²⁷ Gunst,
²⁸ Sanft, ²⁹ Gesellschaft, ³⁰ Handlungen, ³¹ Dieb, ³² Räuber,

³³Mörder, ³⁴Falsch, ³⁵Lüge, ³⁶Lügen, ³⁷Betrug, ³⁸Ha-
der, ³⁹Zank, Streit, ⁴⁰Bald, ⁴¹Born, ⁴²Verdruß, ⁴³Gabe,
⁴⁴Bergnügen, ⁴⁵Andere, ⁴⁶Vermögen, ⁴⁷Liebe, ⁴⁸Haf.

26:

Von den menschlichen Ständen.

מֵרֵאשׁ יְמוֹת עוֹלָם הָיָה לְכָל הָאָדָם שְׂפָרָה; אַחַת
וּדְבָרִים² אַחֲדִים³ וַיְהִי מִיָּמִים רַבִּים אַחֲרֵי כֵן כַּאֲשֶׁר רָבו
בְּנֵי הָאָדָם וּנְפִוצוּ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ; וּנְפָרְדוּ בְּמַדִּינֹת רַבּוֹת
וַתְּבָרְלוּ בְּלִשׁוֹנָם⁴ וּבְדַתֵּיהֶם⁵ וּבְמִנְהַגָּם⁶ וַנְּחַלְקוּ לְעַמִּים⁷ גּוֹיִם
וְלֵאמִים⁸ וּמַמְלָכוֹת⁹ כֹּל עִם יֵשׁ לוֹ מוֹשֵׁל¹⁰ וְשָׁלִיט¹¹
וּמֶלֶךְ¹²; הַמֶּלֶךְ הוּא הָרֵאשׁ בְּכָל הַמַּמְלָכָה, וַתַּחֲתוּ מִשְׁנֵה¹³
וְיֹעֲצִים¹⁴ שָׂרִים¹⁵ וְסֹנְנִים¹⁶ וְנִגִּידִים¹⁷ וְטַפְסָרִים¹⁸ וְשׁוֹפְטִים¹⁹
וְשׁוֹטְרִים²⁰ הַמְּנַהֲגִים²¹ אֶת הַמּוֹן²² אֶת הָעַם עַל פִּי מִצְוֹת²³
וְחֻקִּים²⁴ וּפְקָדִים²⁵. לְשִׁמּוֹר מִשִּׁפְטִים²⁶ וְצַדִּיקָה²⁷ בְּאָרֶץ, לְמַעַן
יֵשְׁבוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ²⁸ בְּשָׁלוֹם²⁹ וּבְמִנוּחָה וְאִישׁ אֶת
עַמּוּתוֹ³⁰ בְּטַח³¹ וּבִשְׁלוֹה³².

¹Sprache, ²Reden, ³Einerlei, ⁴Land, ⁵Sprache,
⁶Gesetz, Religion, ⁷Gebrauch, Ceremonie, ⁸Volk, ⁹Nation,
¹⁰Reich, Regierung, ¹¹Regent, ¹²Behörcher, ¹³König,
¹⁴Minister, ¹⁵Rathgeber, ¹⁶Herr, ¹⁷Fürst, ¹⁸Vorsteher,
¹⁹Befehlshaber, ²⁰Richter, ²¹Beamter, ²²²³Befehlshaber,
Anführer, ²⁴Gemeines Volk, ²⁵Gebot, ²⁶Gesetz, ²⁷Be-
fehl, ²⁸Recht, ²⁹Gerechtigkeit, ³⁰Nächster, ³¹Friede, ³²Ne-
benmensch, ³³Ruhig, ³⁴Eintracht.

Fortsetzung des Vorigen.

הַמֶּלֶךְ בְּמַלְכוֹ יוֹשֵׁב עַל בִּסְמָא¹ וּבְרָאשׁוֹ כְּתָרֵי גִזְרֵי
וְעֵטְרָה² וּבִידוֹ שְׂרָבִיט³, וְהוּא שׁוֹכֵן בְּבֵירָה⁴ מִירָה וְאַרְמוֹן⁵
וְלוֹ מְשָׁרְתִים⁶ רַבִּים עֲבָדִים⁷ וְשִׁפְחוֹת⁸. אוֹצְרוֹת⁹ וְהַב
וְכֶסֶף וּסְגֻלָּה¹⁰. גַּנִּים¹¹ וּפְרָדִסִים¹² וְכָל תַּעֲנוּגוֹת¹³ בְּנֵי
הָאָדָם. מַרְכָּבוֹת¹⁴ וְעִגְלֵי¹⁵ צִב¹⁶ וְסוּסִים רַבִּים. וְלוֹ צְבָא
גָּדוֹל אֲנָשֵׁי חֵיל¹⁷ לְמַלְחָמָה¹⁸ רַגְלִים¹⁹ וּפָרָשִׁים²⁰ וְחַנּוּרֵי
חָרֶב²¹ וְעַל יָדָם שָׂרֵי הַצָּבָא²² וְשָׁלִישִׁים²³ הַמְּצַבִּיאִים אֶת
הָעָם בְּמַעֲרַכֹת²⁴ בְּעִשְׂוֹתוֹ מַלְחָמָה עִם אוֹיְבָיו²⁵.

¹Thron, ²Diadem, ³Krone, ⁴Zepter, ⁵Schloß,
⁶Pallast, ⁷Diener, ⁸Knecht, ⁹Sklave, ¹⁰Magd, ¹¹Schatz,
¹²Kostbarkeit, ¹³Garten, ¹⁴Lustgarten, ¹⁵Ergöblichkeit,
¹⁶Kutsche, ¹⁷Wagen, ¹⁸Karosse, ¹⁹Armee, ²⁰Krieg,
²¹Fußvolk, ²²Reiter, ²³Schwerdt, ²⁴Heerführer, ²⁵Feld=
herr, ²⁶Ordnung, ²⁶Feind.

Fortsetzung des Vorigen.

וְשָׂאֵר אֲנָשֵׁי הַחֲבֵרָה¹ אֲשֶׁר בְּמַדִּינַת מַמְלַכָה קְצִינִים²
חֹרִים³ אֲצִילִים⁴ חֲכָמִים סוֹפְרִים⁵ מוֹרִים⁶ וְכַהֲנִים⁷. הַחֲכָמִים
כּוֹתְבִים סְפָרִים בְּכָל חֲכָמָה וּמַדָּע⁸. הַמוֹרִים מְלַמְּדִים
הַמְּדַעִים לְתַלְמִידֵיהֶם⁹ בְּבֵתֵי הַמְּדַרְשׁ¹⁰, הַכַּהֲנִים דוֹרְשִׁים
הַתּוֹרָה¹¹ וְהַמוֹסֵר¹² וּמְדַרְיָכִים אֶת הָאֲנָשִׁים בְּדַת וּבַעֲבוֹדַת¹³
אֱלֹהִים בְּבֵית¹⁴ הַתְּפִלָּה. וְאַחֲרֵיהֶם הַפּוֹחֲרִים¹⁵ וְהַחֹכְלִים¹⁶
מוֹכְרֵי כָּל סְחוּרָה¹⁷ וּמְמַכְרֵי וְעַרְבּוֹרָה¹⁷. וְאַחֲרֵיהֶם הַחֲרָשִׁים¹⁸

וְאֲמִנִים¹ וְאִכְרִים² וְעֹבְדֵי אֲדָמָה. יֵשׁ שָׂהֵם עֲשִׂירִים³
 לָהֶם הַזֶּה⁴ וְעוֹשֵׁר וְנִכְסִים⁵ יוֹשְׁבִים בְּבָתַיִם גְּדוֹלִים וְחֻדְרִים⁶
 מְרוּחִים וְלוֹבְשֵׁים בְּגָדֵי⁷ חֹפִישׁ⁸ לְכַבֹּד⁹ וְלִתְפָאֶרֶת¹⁰. וַיֵּשׁ
 מֵהֶם רְשִׁים¹¹ עֲנִיִּים¹² דְּלִים¹³ וְאֲבִיזִים, בְּמִסְכְּנוֹת יָחִו,
 בִּישָׁפֶל¹⁴ יֵשְׁבוּ, רַעֲבִים¹⁵ וְצִמְאִים¹⁶, וּבְגֵדֵיהֶם קָדְעִים¹⁷
 בְּלוּיִי סַחְבוֹת¹⁸, כִּי אֵין לָהֶם כָּל מְאוּמָה¹⁹, וְהֵם שׂוֹאֲלִים
 עַל הַפְּתָחִים לִתֵּת לָהֶם צְדָקָה²⁰ וּמִסַּת נְדָבָה²¹ אֲגוּרֶת²²
 כֶּסֶף²³ אוֹ פֶתֶל²⁴ לָחֶם²⁵. אִשְׁרֵי־הַנְּעַר אֲשֶׁר הוּא חֲרוּץ בְּנַעֲרָיו
 לְלַמּוֹד חֲכָמָה אוֹ מְלָאכָה וְכֹאֲשֶׁר יִגְדֵל יִבְטַח כִּי לֹא יִרְעַב
 וְלֹא יִחְסַר לֶחֶמוֹ. וְאִי לְנַעַר אֲשֶׁר הוּא מִתְעַצֵּל בְּנַעֲרָיו וְלֹא
 לְמַד מְאוּמָה, וְכִי יִגְדֵל וּבִידּוֹ אֵין כָּל בְּמָה לְמַצּוֹת מַחִיתוֹ
 וְהוּא דָל וְאֲבִיזִין כָּל יָמָיו.

¹Gesellschaft, ²Herr, Vornehmer, ³Freiherr, ⁴Edelmann,
⁵Gelehrter, Schriftsteller, ⁶Lehrer, ⁷Priester, ⁸Wissenschaft,
⁹Schüler, ¹⁰Hohe Schule, ¹¹Lehre, ¹²Moral, ¹³Gottesdienst,
¹⁴Beithaus, ¹⁵Handelsmann, ¹⁶Krämer, ¹⁷Waare, ¹⁸Kün-
 stler, ¹⁹Handwerker, ²⁰Ackermann, ²¹Reicher, ²²Vermögen,
²³Güter, ²⁴Zimmer, ²⁵Kleid, ²⁶Herrlich, ²⁷Ehre, ²⁸Pracht,
²⁹Armer, ³⁰Dürftiger, ³¹Armuth, ³²Niedrig, ³³Hungerig,
³⁴Durstig, ³⁵Lumpen, ³⁶Fehlen, ³⁷Etwas, ³⁸Almosen,
³⁹Milde Gabe, ⁴⁰Pfenig, Münze, ⁴¹Geld, ⁴²Stückchen,
⁴³Brod.

29.

Lebensarten der Thiere.

כָּל הַחַי צֹרְכֵיהֶם מְעֻטִים וּמַחִיתָם¹ יִמְצְאוּ בְּלִי הַכֶּן²
 וְתַקְוָו³. הַבְּקָר וְהַצֹּאן אוֹכְלִים עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. הֵיתוּ יַעַר

קוֹטְפִים מִלֶּגֶז⁵ או טוֹרְפִים טָרֵף⁶. הַצִּפּוֹר וְעוֹף בְּנֵף בְּצַמְחֵי
הַיִּשְׁדָּה אֲכָלִם⁷ יִלְקוּטוֹ. עוֹרֵם מִכֶּסֶה⁸ לָמוֹ, אֵלֶּה גְדְלֵי יִשְׁעַר
וְאֵלֶּה גְדְלֵי נוֹצָה לְהִיּוֹת מִגֹּן⁹ בְּעֵדֶם בְּקָרָה. מְעוֹנֹת¹⁰ הַחִירָה
בְּשִׂדָּה וַיַּעַר וּמְדַבֵּר. הַבֶּקֶר וְהַצֹּאן יֵשְׁבוּ בְּרֶפֶת¹¹ וּמִכְלָה¹²
אֲשֶׁר יִבְנֶה לָהֶם הָאָדָם, וְהָעוֹף בְּכָלֹב¹³. צִפּוֹר דְּרוֹר יִקוּן
קִנּוֹ¹⁴ בְּרֵאשׁ הָעֵץ אוּ בְּמְרוֹמֵי סֶלַע וַיִּמְלֹט בְּצִיִּם¹⁵ וְרוֹבֵץ
עֲלֵיהֶם עֲדֵי יִבְקְעוּ הַבְּצִיִּם וַיֵּצְאוּ מֵהֶם אֲפֻרוּחִים¹⁶. הַדְּבוּרִים
יִמְצוּ עֲסִיסִים¹⁷ צִיץ וּפְרַח, וּבִמְעִיָּהֶם יִהְיֶה לְדָבֶשׁ¹⁸ וְרוֹנֵג¹⁹.
מִן הַדּוֹנֵג יִכְנֹו מֵהֶם תְּאִים²⁰. . . . וּבַחֹכֶם יִרְקוּ הַדְּבִשׁ.
הַיִּשְׁמָמִית תַּעֲשֶׂה לְהַמְטוּהָ²¹ מִן רִיר²² וּבַתּוֹכָהּ יִשְׁבֶּת. תּוֹלַעַת
הַמִּשִּׁי²³ גַּם הִיא תַּעֲשֶׂה לָּהּ מְטוּהַ מַעֲשֶׂה אוֹרֵג²⁴ סָבִיב לָּהּ
וּמִמֶּנּוּ יַעֲשֶׂה הַמִּשִּׁי. הַחוֹמֵט וְהַצֵּב יִגְדֵּל בֵּיתָם עִמָּהֶם.
הַדְּגִים בַּיָּם וְהַרְמָה בַּבַּטֵּן הָאָרֶץ וּבְמַחְלֹת²⁵ עֵפֶר. הַנְּחָשִׁים
וְהַתַּנִּינִים בְּמְאוּרָה²⁶ וְחוֹר²⁷ בְּעֵפֶר.

¹Bedürfnis, ²Nahrung, ³Zubereitung, ⁴Verbesserung,
⁵Wildkraut, ⁶Raub, ⁷Speise, ⁸Decke, ⁹Schutz. ¹⁰Wohnung,
¹¹Rindstall, ¹²Schaaftall, ¹³Hühnerkorb, Vogelbauer, ¹⁴Neß,
¹⁵Eier, ¹⁶Rüchlein, ¹⁷Süßes, ¹⁸Honig, ¹⁹Wachs, ²⁰Zelle,
²¹Gespinnst, ²²Weifer, ²³Seide, ²⁴Weber, ²⁵Höhle, ²⁶Schlupf-
loch, ²⁷Loch.

30.

Lebensart der Menschen.

הָאָדָם לְבַדּוֹ לְעַמְלָה¹ יוֹלֵד, כִּי רַבּוֹ מִחֲסוּדָיו וְצָרְכָיו
שׁוֹנִים. כָּל אֲשֶׁר בְּאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בַּיָּם כָּלֵם גְּבוּנִים² לְמַעַנְהוֹ.
דִּבְנֵי הַיִּשְׁדָּה יִתֵּן לוֹ לֶחֶם לְאָכּוֹל וְהַפָּרֶם מִשְׁקָה לְיִשְׁתוֹת.
הַבֶּקֶר וְהַצֹּאן יִרוּהוּ בְּיֶשֶׁר לְשִׁבּוּעַ³ וַיִּמְלָאוּ עֲטִינְיוֹ⁴ חֶלֶב⁵,

עֹרֶם וְצִמְרָם⁶ יְהִי לֹ לְמַכְסָה⁷ וּלְבָגֵד . אָפֶס לֹא יִסְבֵּן בְּכֹל
 אֱלֹהֵי עַדְיִ יִתְקֹן אוֹתָם בְּמִלְאָכָה⁸ בְּמַפְעָל⁹ וּבַעֲבוּרָה¹⁰ בְּחֻכְמָה
 אֲשֶׁר נָתַן ה' בְּלִבָּבוּ .

¹Mühseligkeit, ²Bereit, Bestimmte, ³Sättigung, ⁴Milch-
 Frug, ⁵Milch, ⁶Wolle, ⁷Decke, ⁸Arbeit, ⁹Wirkung,
¹⁰Dienst.

31.

Benennung der Kleider.

רֵאשִׁי צְרָכֵי הָאָדָם בְּסוֹת¹ לְעוֹרוֹ מְעוֹן² לְשִׁבְתוֹ וּמִזֶּן³
 לְמֵאֲכָלוֹ . עָרוֹם⁴ וַיִּחַף⁵ אָדָם בְּהוֹלְדוֹ וַיִּכְסֶה בְּשָׂרוֹ בָגֵד .
 הַבְּגָדִים נַעֲשִׂים מִצִּמְרָם וּפִשְׁתִּים וּמִשִּׁי⁶ הַנְּטוּיִם לְחוּמִים⁷
 וּפְתִילִים⁸ וּנְאָרְגִים שְׁתֵּי⁹ וְעֶרְב¹⁰ . הַתּוֹפֵר¹¹ יִחְפּוֹר הַבְּגָדִים ,
 וּבִלְוִי¹² מַחֲט¹³ מְסַפְּרִים¹⁴ מְדָה¹⁵ וְאֵמָה¹⁶ . וְאֱלֹהֵי הַבְּגָדִים
 בּוֹכַע¹⁷ מִצְנַפֶּת¹⁸ מְגַבְעָה¹⁹ צְעִיף²⁰ וְשָׁבִים²¹ כְּתוֹנֶת²² מְדוּה²³
 כְּמַפְחַת²⁴ מְעִיל²⁵ אִפּוֹר²⁶ וְחִגּוּרָה²⁷ מְכַנְּסִים²⁸ וּמְנַעְלִים²⁹ .
 עַדְיִ³⁰ הָאָדָם מְבַעַת³¹ עֲגִיל³² וְכוּמוֹ³³ , תַּח³⁴ וְנֹזִם³⁵ עֵנָק
 וְרִבִּיד³⁶ .

¹Kleid, ²Wohnung, ³Speise, ⁴Nackt, ⁵Barfuß,
⁶Seide, ⁷Faden, ⁸Schnur, ⁹Einschlag, ¹⁰Durchwurf, ¹¹Schnei-
 der, ¹²Werkzeug, ¹³Nadel, ¹⁴Scheere, ¹⁵Maas, ¹⁶Elle,
¹⁷Hut, ¹⁸Bund, ¹⁹Mütze, ²⁰Schleier, ²¹Haube, ²²Hemd,
²³Rock, ²⁴Hülle, ²⁵Mantel, ²⁶Hängendes Kleid, ²⁷Gürtel,
²⁸Beinkleider, ²⁹Schuhe, ³⁰Schmuck, Pierde, ³¹Fingerring,
³²Ohring, ³³Schloß, ³⁴Ring, ³⁵Nasenring, Armband,
³⁶Halßband.

Bestandtheile eines Hauses.

הַמָּעוֹן אֲשֶׁר יֵשֵׁב בוֹ הָאָדָם אִם בַּיִת עֲצִים אִם בַּיִת
 אֲבָנִים, בַּיִת עֲצִים נִבְנָה מִקֹּרוֹת¹ וְקִרְשִׁים² לִזְחֹת³ וְרֵהִיטִים⁴
 בַּיִת אֲבָנִים נִבְנָה מִלִּבְנִים שְׂרֻפּוֹת כִּבְשָׁן⁵ וְטוֹחַ בְּחֹמֶר
 וְשִׁיד⁶. בַּבַּיִת חֲדָרִים⁷ תְּאִים⁸ אוֹלָם⁹ וְחֵצֵר¹⁰. חֲלָקֵי הַבַּיִת
 יִסוּר¹¹ עַמּוּדִים¹² חֹמּוֹת¹³ קִיר¹⁴ כּוֹתֵל פְּנּוֹת¹⁵ מִקְצוּעוֹת¹⁶.
 בְּקִרְקַע הַבַּיִת רִצְפָּה¹⁷. כִּסּוּי¹⁸ הַבַּיִת קוֹרָה עֲלֶיהָ¹⁹ וְגַג²⁰.
 וּבִגַּג צְנוּר²¹: בְּקִיר הַבַּיִת שְׁעָרִים²² וּפְתָחִים²³ דְּלָתִים²⁴
 וְחִלּוּנוֹת²⁵. בְּפֶתַח מְזוּזוֹת²⁶ מִשְׁקוּפָה²⁷ סָהַר²⁸ וּמִפְתָּן. בְּדֶלֶת
 צִירִים²⁹ בְּרִיחַ³⁰ וּמִנְעוּל³¹ וּמִפְתָּח³². בְּחֵלוֹן זְכוּכִית³³ חֲרָבִים³⁴
 וְאַשְׁנָב, בְּעֲלִיָּה יַעֲלוּ בַּמַּעֲלוֹת³⁵ בְּסֶלֶם³⁶ וּמִדְּרָגוֹת³⁷.
 בְּתֵים רַבִּים יַחְדוּ הֵם עִיר³⁸ אוֹ כְּפָר³⁹ וּבָהֶם שׁוּקִים⁴⁰
 וְרַחוּבוֹת⁴¹.

¹Balken, ²Brett, ³Tafel, ⁴Latte, ⁵Brennofen
⁶Kalk, ⁷Zimmer, ⁸Gemach, ⁹Borhaus, ¹⁰Hof, ¹¹Grund,
¹²Säule, ¹³Mauer, ¹⁴Wand, ¹⁵Ecke, ¹⁶Winkel, ¹⁷Pflaster,
¹⁸Decke, ¹⁹Boden, ²⁰Dach, ²¹Rinne, ²²Thor, ²³Eingang,
²⁴Thüre, ²⁵Fenster, ²⁶Pfoste, ²⁷Oberschwelle, ²⁸Schwelle,
²⁹Angel, ³⁰Niegel, ³¹Schloß, ³²Schlüssel, ³³Glas, ³⁴Sitter,
³⁵Treppe, ³⁶Leiter, ³⁷Stufe, ³⁸Stadt, ³⁹Dorf, ⁴⁰Markt,
⁴¹Gasse.

Hausgeräthe.

כְּלֵי הַבַּיִת שְׁלַחֵן¹ כֶּסֶף² וְהָרוֹם³. מְנוֹרָה⁴ נֵר⁵ וּמִרְאָה⁶.
 אַרְזוֹן⁷ תְּבֵה⁸ מִלְתַּחַת⁹ וְאַרְגָּז¹⁰. מִטָּה¹¹ מִצַּע¹² וּמִסְבָּה

בָּרִים¹³ וּבְסֹתוֹת¹⁴ שְׁמֵלָה¹⁵ וְקִלְעִים¹⁶ . כְּלֵי בִשּׁוּל¹⁷ בִּירִים¹⁸
 תַּנּוּר¹⁹ פָּרוּר²⁰ קְדֵרֶה²¹ סִיר²² דוּד קִלְחַת וּמַחְבֵּת²³ וְרֹמַח²⁴ .
 כְּלֵי מֵאֵבֶל וּמִשְׁתֵּה קַעֲרָה²⁵ כַּפּוֹת²⁶ מְזֻרְקוֹת²⁷ וּמַחְתּוֹרֶת²⁸
 כּוֹסוֹת²⁹ בָּדִים גְּבִיעִים³⁰ צְלַחִית³¹ צְנֻצָּנֹת³² בְּקֶבֶק³³ סֵל³⁴
 סָף³⁵ וְסִפְל³⁶ . שִׁבְיִין³⁷ מֵאֵבֶל³⁸ מְזֻלָּג³⁹ וְקִלְשׁוֹן⁴⁰ . כְּלֵי
 מְלֶאכֶה קִרְדוּם⁴¹ גִּרְוֹן מִשּׁוֹר⁴² בִּשְׁוִיל⁴³ וְכִילָף⁴⁴ וּמִקְבֵּרֶת⁴⁵
 מִטָּה⁴⁶ וּמִקָּל⁴⁷ . כְּלֵי בְתִיבָה⁴⁸ קֶשֶׁת⁴⁹ דִּיו⁵⁰ עֵט⁵¹ וְגִלְיוֹן⁵²
 וּמְחוּנָה⁵³ לְכֹהֵב אוֹתוֹת⁵⁴ וּמְלוֹת⁵⁵ בְּאַגְרֶת⁵⁶ וְסֵפֶר . כְּלֵי
 מִשְׁקָל⁵⁷ מֵאוּנִים⁵⁸ וּפְלֶס⁵⁹ . בְּמֵאוּנִים כַּפּוֹת⁶⁰ וְאַבְנֵי מִשְׁקָל .
 כְּלֵי מִדָּה הַמֵּר בּוֹר לְתֶדֶק בַּסָּה וְאִיפֹה לְמִדַּת הַיַּבֵּשׁ⁶¹ .
 הֵיזַן וְלוֹג לְמִדַּת הַלֵּחַ⁶² . וְאַמָּה לְמִדַּת הָאֲרוֹג וְהַפּוּזִי .

¹Tisch, ²Stuhl, ³Sessel, ⁴Leuchter, ⁵Licht,
⁶Spiegel, ⁷Lade, ⁸Kasten, ⁹Kleiderschrank, ¹⁰Pult,
¹¹Bettstelle, ¹²Unterdecke, ¹³Polster, ¹⁴Rissen, ¹⁵Laken,
¹⁶Gardinen, ¹⁷Kochen, ¹⁸Heerd, ¹⁹Ofen, ²⁰Topf, ²¹Napf,
²²Kessel, ²³Pfanne, ²⁴Spieß, ²⁵Schüssel, ²⁶Löffel,
²⁷Becken, ²⁸Kohlpfanne, ²⁹Becher, ³⁰Kelch, ³¹Glas,
³²Flasche, ³³Kleine Flasche, ³⁴Korb, ³⁵Becken, ³⁶Schale,
³⁷Messer, ³⁸Schlachtmesser, ³⁹⁴⁰Gabel, ⁴¹Hackbeil, ⁴²Säge,
⁴³Art, ⁴⁴Hammer, ⁴⁵Bohrer, ⁴⁶Stab, ⁴⁷Stock, ⁴⁸Schrei=
 ben, ⁴⁹Dintfaß, ⁵⁰Dinte, ⁵¹Griffel, Feder, ⁵²Papier, Rolle,
⁵³Zirkel, ⁵⁴Buchstaben, ⁵⁵Wort, ⁵⁶Brief, ⁵⁷Gewicht,
⁵⁸Wagschale, ⁵⁹Schnellwage, ⁶⁰Wagschalen, ⁶¹Trocken,
⁶²Flüßigkeit.

מִזֶּזֶן הָאָדָם לְמַחֲתוֹ מֵאֵבֶל וּמִשְׁקָה . מֵאֵבֶלוֹ לְחֶם
 בִּשָּׂר פָּרִי וְעֵשֶׂב . מִשְׁקָהוּ מִיַּם יַיִן וְשִׁכָר . בְּפִמָּה יִגְיעוֹרֶת

יִיגַע הָאָדָם עֲדֵי הַכִּינּוֹ לַחֲמוֹ; הָאֶפֶר יִשְׁדֹּד בְּבִרְהֵי וְיַעֲדֹר
 הַחֶלְקָה² בְּמַעֲדָרִים וְיַחְרוֹשׁ בְּמַחְרָשְׁתּוֹ וְאֵתוֹ⁴ וְיִזְרַע בָּהּ הַדָּגָן
 וְיַעֲבִיר עָלֶיהָ הַדְּרָבָן⁵ לְשׂוּהָ פְּנֵי הַמַּעֲנִית⁶ וְהָעֲרוּגָה. הַזֶּרַע
 הַנִּזְרָע יִצְמַח וְיִצְיֵן צִיץ וְיִפְרַח פֶּרֶחַ. הַנְּשֵׂם מִזֶּרַח⁷ וּמִלְקוֹשׁ⁸
 מַגְדָּלִים אֵת הַזֶּרַע וְהַשֶּׁמֶשׁ מִבְּשָׁל אוֹתוֹ לְמַגְדָּר⁹. וְלַעֲתָה
 בְּבוֹר הַדָּגָן יִקְצֹר אֵת הַקָּמָה¹⁰ בְּחַרְמִישׁ¹¹ וּמִנְלֵל¹². וְיֵאלֵם
 הַשֶּׁבֶלִים לְאֵלִמִּים¹³ וְעַמְרִים וְיִנְיָחֵם בְּשַׂדֵּה עֲדֵי יִבְשׁוּ.
 וְכִיבֵשׁ הַקָּצִיר¹⁴ יֵאָסֹף אוֹתוֹ אֶל גְּדִישׁ¹⁵ וְגֶרֶן¹⁶ וְיִחְבֹּט
 בְּמוֹרֵג¹⁷ חֲרוּץ וְדֵשׁ הַתְּבוּאָה מִן הַמְּלִילוֹת¹⁸ וְזֹרָה בְּמוֹרָה¹⁹
 וְרַחַת²⁰ לְהֵבֵר הַנְּרָגִים מִן הַמוֹץ²¹ וְהוּא הַבֵּר. הַבֵּר²² יִטְהוֹן
 בְּרַחִים וְרֹכֵב עַד אֲשֶׁר דָּק. וְיִנְיַעַם בְּנֶפֶח וּבְבִרְהֵי²³ לְהַפְרִיד
 הַסִּבִּים²⁴ מִן הַקָּמַח וְהַסֶּלֶת. הַקָּמַח יִלוּשׁ בַּמַּיִם לְבִצֵּק
 וְטָרִיסָה וּשְׂאוֹר²⁵ וְיַעֲשֶׂה עֲגוֹת²⁶ חִלּוֹת²⁷ חֲמִץ²⁸ מִצּוֹרֵת²⁹
 וּכְבֵרִים³⁰ לֶחֶם וְאָפָה אוֹתוֹ בְּתַנּוּר וּפְתוֹרֵת³¹ אוֹתוֹ פְּתִים
 לְאֵבוּל. וְיִכְתוֹשׁ מִן הַדָּגָן בְּמַכְתֵּשֶׁת³² אוֹ דָבָה בְּמְרוּכָה³³
 לְגֵרֶשׁ³⁴ וְרִיפּוֹת³⁵. הַבֶּשֶׂר לֹא יֵאָכַל חֵי³⁶ כִּי אִם צְלִי³⁷
 אִישׁ אוֹ בֶשֶׂל מִבְּשָׁל בַּמַּיִם וְהוּא הַמְּרַק³⁸.

¹Strecke, ²Acker, ³Jäthacke, ⁴Pflugschar, ⁵Stachel, ⁶Furche, ⁷Frühregen, ⁸Spätregen, ⁹Reife, süße Frucht. ¹⁰Stehendes Getreide, ¹¹Sichel, ¹²Harke, ¹³Garbhau-
 fen, ¹⁴Erndte, ¹⁵ ¹⁶Scheune, Tenne, ¹⁷Dreschfliegel, ¹⁸Mehren, ¹⁹Schwingen, ²⁰Schaufel, ²¹Spreu, ²²Reines-
 Korn, ²³Sibbe, ²⁴Kleie, ²⁵Sauerteig, ²⁶Ruchen, ²⁷Fladen, ²⁸Gefäuertes, ²⁹Ungefäuertes, ³⁰Laib, ³¹Stück, ³²Stampfe, ³³Mörser, ³⁴Graupen, ³⁵Grütze, ³⁶Roß, ³⁷Bra-
 ten, ³⁸Brühe, Suppe.

עבודת הכורס¹ ויוגב² בכרם וזית. יזמור הגפנים
 ויעלו בהם זמורות. הזמורות יציצו ציץ ויפרחו פרח ויהיו
 לסמדר³ ובוסר מר⁴ עדי יבשלו והיו לענבים. אז יבצור
 הכורס אותם וידרכם בגת⁵ לשחוט מהם המשקה, הוא
 התירוש⁶. התירוש הוא מתוק⁷ ויעמוד ימים ויזקק משמרו⁸
 והיה ליין ושכר. היין משמח לב שותיו והשותה ממנו
 רב מדי הוא שבור⁹. מן הענבים היבשים יעשה צמוקים¹⁰.
 היוגב נוקף הזיתים מן העץ ויתנם במעצר¹¹ להוציא מהם
 יצהר¹² ושמן, ומן התאנים היבשים יעשה קיץ¹³ ורבלה¹⁴.
 אלה הן קצורת¹⁵ עבודות האדם להכין מאכלו ומשקהו.

¹Winger, ²Gärtner, ³Unreife Beeren, ⁴Bitter, ⁵Kel-
 ter, ⁶Most, ⁷Süß, ⁸Hefen, ⁹Berauscht, ¹⁰Rosinen, ¹¹Presse
¹²Del, ¹³¹⁴Dürre Feige, ¹⁵Theil.

56.

Verschiedene Handwerker und Künstler.

וכאשר רבו העבודות אשר לאדם ועצמו יגיעותיו
 להכין כל מחסוריו וצרכיו. ומבלתי יכולת¹ האדם האחד
 לעשות כל המלאכות הרבות האלה לבדו על פן פתרו בני
 האדם לשבת במושב² חברה ורעות³ יחדו בכפרים ובקרים.
 ולאיש ואיש מהם כשרון ומלאכה ועוזרים איש את רעהו
 ואיש את עמיתו במעשהו ובמלאכתו. זה חורש וזה זורע זה
 חרש וזה בונה זה אזרג וזה תופר זה ציר⁴ וזה סופר⁵ זה
 פסל⁶ וזה צורף⁷. הציר צר כל צורה⁸ בשרר⁹ וששר¹⁰. הפוסל
 יפסול תבנית¹¹ כל פסל¹² סמל ותמונה¹³ בעץ ואבן. הצורף

יַעֲשֶׂה מְלֹאכְתּוֹ בְּכֶסֶף וּבִזְהָב לְהַתִּיךְ אוֹתָם בְּבוֹר¹⁴ וּלְצַרְף
 אוֹתָם בְּמִצְרָף¹⁵ וְנוֹפֵחַ בְּמַפּוֹח¹⁶ בְּאִשׁ וְהוֹלֵם בְּפִטְיִשׁ¹⁷ עָלָי
 פְּעַם¹⁸ לְרִדְדַר פְּחִים¹⁹ לַעֲשׂוֹת כְּלִי. וְעוֹד אֲנִישֵׁי חֲרָשׁ וְחוֹשֵׁב
 וְעוֹשֵׂי מְלֹאכָה בְּחִכְרַת הָאֲנָשִׁים מְלַבֵּד אֱלֹהֵי אֲשֶׁר רַבּוּ
 מִסְּפוֹר²⁰ כִּי אֵין מִסְפָּר. כָּבֵה יַעֲזוּרוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ אִישׁ
 אִישׁ בְּעִבּוּדָתוֹ וְאִישׁ אִישׁ בְּמְלֹאכְתּוֹ עֲדֵי יִמְלֵא אִישׁ מִחֶסֶד
 רֵעֵהוּ וַיִּשְׁלִים אִישׁ צָרָךְ עִמִּיתוֹ.

¹Vermögen, Macht, ²Wohnung, ³Gesellschaft, ⁴Maler,
⁵Schreiber, ⁶Bildhauer, ⁷Goldschmied, ⁸Figur, ⁹Linial,
¹⁰Farbe, ¹¹Modell, ¹²Bild, ¹³Form, ¹⁴Diegel, ¹⁵Test,
¹⁶Blasebalg, ¹⁷Hammer, ¹⁸Amboß, ¹⁹Blech, ²⁰Zahl.

37,

Gewerb und Handelstand.

וּמֵאֵז שָׁמוּ הָאֲנָשִׁים הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב רֹאשׁ לְכָל הַקְּנִינִים¹ הַגָּם
 יַגְעִים לַעֲשׂוֹת חֵיל² לְקִנּוֹת הוֹן³ לְרִכּוּשׁ רִכּוּשׁ⁴ וְלַהֲרַבּוֹת בְּצַעֲי.
 וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה כָּלָם כִּי בּוּ יִקְנוּ כָּל חִפְצֵי⁶. הַסּוֹחֵר עוֹבֵר דֶּרֶךְ
 רְחוֹק לְהֵבִיא מִשָּׁם סְחוּרָה בְּמַחִיר⁷ וְלִמְבֹר לְהִשְׁתַּכֵּר⁸ בָּהּ
 שֶׁגֵּר. וַיֵּשׁ עוֹבֵר אֲרָחוֹת יָמִים בְּאֲנִיּוֹת⁹ וּסְפִינּוֹת לְהֵבִיא
 מִרְחוֹק כְּתָם¹⁰ פּוֹן¹¹ וּפְנִינִים נִכְאֵת¹² קְנֵה¹³ וְקִדְהָ¹⁴ וְכָל רֹאשֵׁי¹⁵
 בְּשָׂמִים. בְּסִפִּינָה תָרִן¹⁶ גַּם¹⁷ וְחִבְלִים¹⁸. מְנַהֲיֵי הַסִּפִּינָה
 מְלָחִים¹⁹ תּוֹפְשֵׁי מְשׁוֹט²⁰ וְעַלֵּיהֶם רַב הַחוּבֵל²¹. בְּמֹת
 הַלְאוֹת²² וְאֶסּוֹן²³ יַעֲבְרוּ עַל עוֹבְרֵי יָמִים כְּאֵלֶּה. וְכָל דֶּרֶכָם²⁴
 פָּחַד²⁵ וְאִימָה²⁶. פְּעַם יָקוּם רוּחַ סְעָרָה וּבִזְעָף²⁷ הַיָּם תִּחְשַׁב
 אֲנִיָּתָם לְהַשְׁבֵּר אוֹ יִשְׁלִיכֶם הָרוּחַ וַיִּתְעַם בְּתוֹהוּ²⁸ לֹא²⁹ דֶּרֶךְ
 וַיַּעֲמְדוּ יָמִים בְּלֹא לֶחֶם וּמַיִם, עֵרָף³⁰ וַיִּגְעֵץ³¹ רַעֲב³² וַצְּמָא³³.

או דבר³⁴ ומגפה³⁵ ישחיתו אנשיהם. או שודדים³⁶ נופלים עליהם. בכה יחרפו האנשים נפשם למות על דבר בצע והון.

¹Eigenthum, ²Vermögen, ³Reichthum, ⁴Gut, Vermögen, ⁵Gewinn, ⁶Sache, ⁷Tauschhandel, ⁸Lohn, ⁹Schiff, ¹⁰Gold, ¹¹Feines Gold, ¹²Gewürz, ¹³Rohr, ¹⁴Rassia, ¹⁵Edele=Spezereien, ¹⁶Maßbaum, ¹⁷Segel, Fahne, ¹⁸Seil, Strick, ¹⁹Schiffsknecht, ²⁰Ruder, ²¹Steuermann, ²²Beschwerlichkeit, ²³Unglück, Gefahr, ²⁴Reise, ²⁵Angst, ²⁶Furcht, ²⁷Sturm, ²⁸Wüste, ²⁹Unweg, ³⁰Müde, ³¹Matt, ³²Hungrig, ³³Durstig, ³⁴Seuche, ³⁵Pest, ³⁶Räuber.

58.

Die Menschlichen Fähigkeiten.

מה קטון האנושי בגובה קומתו! מה פתו ומה גבורתו⁴ לעבודה ולמשא? יעבוד יוקף ירוץ וייגע. ואם יום או ימים יעמוד בלי מזון יחלש. כמה בהמות וחיות גדלו ממנו עשרת מונים. ומה פת האדם כנגד פת הארי ומה גבורתו מול גבורת השנהב? ובכל זאת נכבד האדם מכלם ובכשרון ותחבולות⁶ חכמה הוא שליט⁷ בהם. העוף בגובה עופו במרום, חצו⁸ וכן קשתו⁹ לארץ יורידנו. הלוחית¹⁰ מקרקע הים בחפו¹¹ יעלנו ברשתו¹² יצודנו. גם את הארי גם את הדוב ילכד בחרמו¹³ ומכמתו. גם את הראם ואת השנהב יכניע בערמתו¹⁴ לישום החים¹⁵ בפיהם ומתג¹⁶ ורסן¹⁷ בשפתותיהם ובכל תקפם¹⁸ ועזם¹⁹ ירדה האדם תחלש²⁰ במו.

¹Mensch, ²Statur, ³Kraft, Macht, ⁴Stärke, ⁵Last,
⁶Anschläge, Genie, ⁷Beherrscher, ⁸Pfeil, ⁹Bogen, ¹⁰Wallfisch,
¹¹Engel, ¹²Netz, ¹³Netz, ¹⁴List, ¹⁵Ring, ¹⁶Baum, ¹⁷Gebiß,
¹⁸Stärke, ¹⁹Macht, ²⁰Schwach.

Vortsetzung des Vorigen.

עוד רב וגדול יתרון הכשר¹ חכמתו למדעים²
 ולמשפלות³. יעשה לו קנה⁴ השקפה בו יביט מקום לא
 שופתו עין רואה; בהכשר הכתב ידע הדברים אשר נעשו
 אפסי⁵ ארץ. יתקן לו בדור⁶ בו ידא על בנפי רוח במתי⁷
 ארץ. כל אשר יראה ויביט יחקור עד תכונתו⁸. ימד כל
 גוף יכיל כל מדה ישער כל קצב. אורך⁹ ורוחב¹⁰ גובה¹¹
 ועמק¹² עובי¹³ ושטח¹⁴ עגול¹⁵ ורבוע¹⁶ מקצעות¹⁷ וקצות¹⁸,
 והיא חכמת המדידה¹⁹. יחשוב כל שעור²⁰ וכל ערך²¹
 כל חשבון²² וכל תכון²³ כל מספר²⁴ וכל מנין, והיא חכמת
 החשבון²⁵. יחקור תולדות²⁶ כל חי למינהו, כל היה וכל
 בהמה כל עוף וכל רמש. כל רמה וכל תולעה, ידרוש
 ויתור כל נטע²⁷ וכל צמח כל ירק וכל דשא כל עשב וכל
 סב²⁸ כל שרש וכל גזע כל בד²⁹ וכל חמר כל ענף וכל
 עלה כל ציץ וכל פרי. מהם יכין מאכל ומהם משקה ומהם
 מזון³⁰ ותרופה ותחבשת³¹ ושארית³² מיני מרפא³³ לרפא
 כל הלי כל מכאב במלאכת³⁴ הרפואה.

¹Fähigkeit, Genie, ²Wissenschaften, ³Betrachtungen,
⁴Schrohr, ⁵Enden, ⁶Luftballon, ⁷Höhe, ⁸Innere, Beschaf=
 fenseit, Bestimmung, ⁹Länge, ¹⁰Breite, ¹¹Höhe, ¹²Tiefe,
¹³Dicke, ¹⁴Fläche, ¹⁵Birkel, ¹⁶Biereck, ¹⁷Winkel, ¹⁸Ecke,

¹⁹Mathematik, ²⁰Ziel, Maas, ²¹Verhältniß, ²²Rechnung,
²³Inhalt, Zahl, ²⁴Zahl, ²⁵Geometrie, ²⁶Natur, ²⁷Pflanze,
²⁸Kräuter, ²⁹Stängelchen, ³⁰Heilmittel, ³¹Pflaster, ³²Uebrige
 Rest, ³³Heilung, ³⁴Medizin.

40.

וְשָׂאֵר חֻכְמוֹת וּמִדְעוֹת אֲשֶׁר יִבּוֹן לֵב הָאָדָם לְהַכִּיל
 אוֹתָם רַבּוֹ מִסֵּפֶר, יִפְרוֹשׁ בְּנִפְי רֹחַ בִּינְתוֹ עַד קִצּוֹ אֶרֶץ וַיַּחֲלַק
 אוֹתָהּ בְּמַחְלָקוֹת לְגוֹיֵיהָ וְלִלְשׁוֹנוֹתָם וַיִּתּוּ גְבוּלֵי מְדִינָה
 וּמְדִינָה לְכָל גְּלִיל² וְלְכָל פֶּלֶךְ³ וְלְכָל נוֹף³ עַד בֶּל עִיר וְכָל
 כְּפָר. יִגְבִּיל מְקוֹם שֵׁם עִיר וְשֵׁם כְּפָר שֵׁם בְּקָעָה וְשֵׁם הַר,
 שֵׁם שָׂדֶה וְשֵׁם יַעַר שֵׁם יַם וְשֵׁם נָהָר. יַחְתּוֹר תַּחְתּוֹת אֶרֶץ
 וּסְפוּנֵי מְמוֹנֵי הַרִים יִבְעָה: יִכְרֶה מִמַּעֵיהֶ מַיִם וּמַלַּח זָהָב וְכֶסֶף
 וְשָׂאֵר מִטְּמֻנֵיהֶ; יִסַּק שָׁמַיִם וְגִבֵּה גִבְהֵי שְׂחָקִים יִמּוֹד
 בְּחֻכְמָתוֹ. יִדַּע תְּהִלּוֹת הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁטַר⁴
 סִדְרֵיהֶם⁵. עַל פִּיהֶם יִשְׁמֹר חֻקֵּי הַזְּמַנִּים וְהַמְּוֹעָדִים⁷
 לְיֹזֶבֶד⁸ וְלִשְׁמֵטָה⁹ לְשָׁנִים וְלַתְּקוּפּוֹת¹⁰ לְחֻדְשִׁים וְלִשְׁבֻּתוֹת¹¹
 לַיָּמִים וְלַשְּׁעוֹת. כִּכְתָּה יַחְקוֹר כָּל אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר
 בְּאֶרֶץ מַתְּחַת. יִדַּע הָעֵרֶכֶת הַקּוֹלוֹת לְחַבֵּר אוֹתָם לְנִגּוֹן,¹²
 אִם לְשִׁיר¹³ שִׁירִים אוֹ לְנִגּוֹן בְּכֹלֵי זְמַר¹⁴ כְּנֹר¹⁵ גִּבְל¹⁶ תֵּף¹⁷
 וְחִלְלִיל¹⁸ וְחֻצוֹצְרָה¹⁹. יִלְמַד לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר צְחוּרֵי²⁰ בְּשִׁיר
 וּמְלִיצָה²¹ לְחֻנּוֹת פְּלִיאֵי²² עוֹשֵׂה כָּל אֱלֹהִים. כִּי אֵל חַי וְגֹדֵל
 כֹּחַ הוּא אֲשֶׁר לוֹ הַגְּדִלָּה²³ וְהַגְּבוּרָה²⁴ בְּרִכְתָּה²⁵ וְתִהְלֶלָהּ²⁶.

¹Grenze, ²Provinz, ³District, ⁴Verfassung, ⁵Ordnung,
⁶Gesetz, ⁷Bestimmte Zeit, ⁸Jubeljahr, ⁹Brachjahr, ¹⁰Kreis=
 lauf, ¹¹Ruhetag, ¹²Musik, ¹³Gesang, ¹⁴Gesang, ¹⁵Harfe,

¹⁶Violine, ¹⁷Paufe, ¹⁸Pfeife, ¹⁹Trompete, ²⁰Klar, Lauter,
²¹Dichtkunft, ²²Wunder, ²³Größe, ²⁴Stärke, ²⁵Lob, Segen,
²⁶Ruhm.

— o —

Namen der Monate.

October	תשרי	חדש השביעי	April	ניסן	חדש הראשון
November	חשוון	חדש השמיני	Mai	אייר	חדש השני
December	כסליו	חדש התשיעי	Juni	סיון	חדש השלישי
Januar	טבת	חדש העשירי	Juli	תמוז	חדש הרביעי
Februar	שבט	חדש האחד עשר	August	אב	חדש החמישי
März	אדר	חדש השנים עשר	September	אלול	חדש הששי

— o —

חֲנוּךְ מוֹסֵר לְבָנִים

בְּנֵי רֵאשִׁית חוֹבְתֶהָ כְּבוֹד אָבִיהָ וְאִמָּהּ וְשִׁמוּעַ בְּקוֹלָם,
זְכוּר וְאֵל תִּשְׁבַּח אֶת כָּל הָעֵמֶל וְהַטְרַח אֲשֶׁר לְאִבּוֹתֶיךָ אֶתְּךָ
מִיּוֹם דַּעְתָּם אוֹתְךָ, רַךְ הַלֵּשׁ וְחָסֵר כָּל יֶלֶד בְּהוֹלְדוֹ: אִמּוֹ אֲשֶׁר
יִלְדֶתוּ הַיְנִיקָהוּ תַחְתְּלָהוּ תַרְחֲצֶהוּ לְמִשְׁעֵי וּבְחִיקָה תִשְׂאֶהוּ,
יּוֹמָם תִּנְצְרֶהוּ כְּכַבֵּת עֵינַי וְגַם בַּלַּיְלָה שְׁנָה בְּעֵינֶיהָ אִינְנָה רוֹאֶה;
תִּלְמַדְהוּ מֵעַט מֵעַט לְאֹכֹל לְאֵט לְאֵט לְלַכֵּת וּתְחַנְּכֶהוּ לְדַבֵּר
דְּבָרִים אַחֲדִים, רַבָּה יְגִיעַת אִבּוֹתָיו עֲדֵי גַמְלָם אוֹתוֹ וְגַם אִז
לֹא יִנּוּהוּ מִמְּכָאוֹב וּמִחֲלָה יִפְגְּעוּ בוֹ: יוֹם יִצְמַחוּ שְׁנָיו יוֹם יִחַלֶּה
בְּנִגְעֵי הַיְלָדִים שְׂאֵת סִפְחַת בְּהֶרֶת וּבְהֶק; כָּל יִכְלַתְּם לֹא
יִמְנְעוּ אִז לְגַהֵה מְזוֹרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם יִתְּנוּ בְּעַד נַפְשׁוֹ: לוֹ
נָתַן לָךְ ה' מֵרֵאשׁ עֵינַיִם לְרֹאוֹת וְלֵב לְדַעַת טוֹרַח אִבּוֹתֶיךָ
וְעַמְלָם וְצַעֲרָם בְּךָ מִדֵּי אִמָּנָם אוֹתְךָ, כִּי אֶתְּךָ רֵאִיתָ
אִיכָּה קִצְרָה יָדְךָ מֵהַשִּׁיב לָהֶם דִּי תוֹרָה וְגַמּוּל עַל אַחֲרַת
מִנֵּי אֶלֶף הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמְלוּךָ: וְעַתָּה בְּנֵי מֵדָה אִבּוֹתֶיךָ
שׂוֹאֲלִים מֵעַמְךָ כִּי אִם לְשִׁמוּעַ בְּקוֹלָם לְכָל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ
לְטוֹב לָךְ. לְלַמּוֹד תוֹרָה חֲכָמָה וּמוֹסֵר וּלְעֲשׂוֹת הַטּוֹב
וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם: הֵן הִפָּה עוֹד הַיּוֹם מְכִינִים
מְזוֹנֶךָ טָרָם תִּבְקַשׁ מִלְּבוּשֶׁיךָ וְכָל צָרְכֶיךָ טָרָם תִּדְרוֹשׁ,
בְּהַתְּחַלְּכָה יִגְחוּ אוֹתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ יִשְׁמְרוּ עֲלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת
הִפָּה יִשְׁתַּחֲוֶה, בְּצִאתְךָ וּבְכוּאָה שׂוֹמְרִים לְיַד יְמִינְךָ.
וַיִּמְנּוּ לָךְ מוֹרָה יִשָּׁר לְלַמֵּד אוֹתְךָ חֲכָמָה וְדַעַת. עַל
כֵּן בְּנֵי שְׁמוֹר מְצוֹרַת אִבּוֹתֶיךָ וְלֹא תִסּוֹר מִכָּל אֲשֶׁר יִגִּידוּ
לָךְ יְמִין וְשִׁמְאֵל; אֵל תִּנְאִץ אוֹתָם בְּדַבֵּר שְׁפָתַיִם וּבַפְּעַל
יָדְךָ אֵל תַּעֲצִיבֵם: אֵל תִּשָּׁב בְּמִקּוֹמָם וְאֵת דְּבָרֵיהֶם אֵל

Pflichtenlehre und Lebensregeln für die Jugend.

Mein Sohn! die Erste deiner Pflichten ist, Vater und Mutter zu ehren, und ihrer Stimme zu gehorchen. Sey stets eingedenk und vergiß es nimmer, welche Mühe und Sorgfalt deine Eltern auf dich gewendet seitdem du ihnen angehörst. Zart, gebrechlich und ganzlich hülflos ist das Kind wie es geboren wird; die Mutter, die es geboren, säugt, wäscht es rein, und wickelt es und trägt es auf den Armen; hat sie am Tage wie das Augenbild es bewacht, so bleibt sie doch des Nachts feinetwegen nicht minder schlaflos; sie lehrt es nach und nach gehen und essen, und übt es stufenweise einzelne Worte zu lallen. Groß sind die Beschwerden der Eltern bis sie es entwöhnen und auch dann ist rastlos ihre Sorgfalt, daß Schmerz und Krankheit es nicht treffen. Zur Zeit wo dessen Zähne zu sprossen beginnen, wo Kinderkrankheiten es treffen, wie Geschwulst, Blattern und Flecken, da geben sie alles was sie vermögen hin, sein Schmerz zu lindern, und allen ihren Besitz opfern sie für dessen Leben. Hätte der Ewige im Beginnen deines Daseins schon Sinn, Herz und Gefühl dir gegeben, die Mühe, den Kummer und die Last deiner Eltern zu erkennen, während deiner Erziehung, fürwahr, dann würdest du es auch einsehen, wie unermögend du bist ihnen auch nur für eine der tausend Wohlthaten, die sie dir erzeugt, genügend zu danken und zu vergelten!

Und was mein Sohn, fordern deine Eltern sonst von dir als daß du ihnen, allein was zu deinem eigenem Wohle sie dir sagen, gehorchen? daß du Lehre und Wissenschaft dir aneignest? der Sittlichkeit dich zuwendest, und durch dein Thun, in Gottes und der Menschen Augen, Wohlgefallen findest! Siehe, sie sind es die bis heute deine Nahrung dir verschaffen, mit Kleidung und allen anderen Bedürfnissen dich versorgen, noch ehe du es verlangst; du gehest und sie sind deine Führer, du legst dich nieder und sie sind deine

תַּפְרִיעַ, כָּל אֲשֶׁר יִצְווּ עֲלֶיךָ תַעֲשֶׂה וְאֵל כָּל אֲשֶׁר יִשְׁלַחֲךָ
תִּלְךָ וְשַׂרְתָּ אוֹתָם בְּכָל גִּפְשֶׁךָ וּבְכָל מַאֲדָךָ:

לְבַד בְּנֵי שְׁמֹעָה לִי, מוֹסֵר וְלֶקַח טוֹב אֶלְמֶדָה:
בְּאִשׁר יִשְׁנֶת בַּלַּיְלָה וְיִשְׁנָתָה עֲרֹבָה עֲלֶיךָ וְהַקִּיצוֹת
בְּבִקֵּר וְקִמְתָּ מֵהָר וְלֹא בַעֲצָלָהִים: אֵר תֹּאמֵר עוֹד
מֵעַט שְׁנוֹת עוֹד מֵעַט הַנּוֹמָה עוֹד מֵעַט הַבּוֹק יָדִים
לִשְׁכֵב: כִּי הָעֲצָלוֹת תַּפְּיֵל תִּרְדְּמָה וּמְרַפָּה יָדִים
מַעֲשֶׂה: וְקִמְתָּ וּרְחַצְתָּ פָּנֶיךָ וַיְדִיךָ וּמְרָק וְשִׁטְף פִּיךָ
בְּמַיִם וְנִקִּיתָ וְטַהַרְתָּ מִזֶּהָם וּלְחָה: וְלִבְשֶׁת בְּגָדֶיךָ נְקִי
וְהָדָר וְסִלְסִלְתָּ שַׁעַר רֵאשֶׁךָ בְּמִשְׁרָק וְלֹא יִרְאֶה בָּךְ עֲרוֹת
דְּבָר: לְעוֹלָם יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים וְשִׁמְלוֹתֶיךָ נְקִיִּים מִחֲלָאָה
וּכְתָם; כִּי יִקֵּר אָדָם הַדּוֹר בְּלִבוֹשׁוֹ: וְהָיָה רֵאשִׁית דְּבָרְךָ
הַתְּפִלָּה אֵל ה' אֱלֹהֶיךָ וַיַּדַּע לְבָבְךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה פִּיךָ וְלֹא
וּיְיָדָה בְּפִיךָ וּבִשְׁפָתֶיךָ מִכְּבֹד ה' וּלְבָבְךָ רְחוֹק מִמֶּנּוּ; טוֹב
שָׁלֵא תַחֲפִלֵּל מִשְׁתַּחֲפִלֵּל וּלְבָבְךָ בַל עֲמָךְ, עַל כֵּן טוֹב יִהְיוּ
דְּבָרֶיךָ מֵעַפְסִים אֲךָ שׁוֹם תִּישִׁים לְבָבְךָ לְדַעְתָּם: וְאַחַר וּבְרִית
לֶחֶם מֵאֲשֶׁר שָׁמְנוּ לְפָנֶיךָ וְאֶכְלָתָ לַחֲמֶךָ בְּנִחַת וּבְטוֹב טַעַם:
אֵל תִּהְיֶה כְּבָנִים חֲסְרֵי לֵב, בִּקֵּר בְּקוֹמָם וְהִנֵּה פָּנֶיהֶם זֹעֲפִים
מִכְּעִיסִים אֲבוֹתָם וּמִבְּקָשִׁים תּוֹאנָה לְבָפוֹת לֵאמֹר: הֲלֶחֶם
מִצֶּעֶר, הַמִּשְׁקָה סֹר טַעַם, זֹאת אֲבָה וְפֹה אֲשֵׁב; עוֹד אֶכְלֵם
לְפָנֶיהֶם עוֹד בְּלָעַם בְּפִיהֶם עֵינֵיהֶם לְמוֹתֵר יִשִּׁיתוּ: עַד אֲשֶׁר

Wächter, du erwachst, und sie begegnen liebeich dir; du gehst aus und ein, und sie sind Schützer dir zur Seite; geben einen treuen Lehrer dir um Weisheit, Wissenschaft dich zu lehren! Darum mein Sohn achte wohl auf das Gebot deiner Eltern und weiche, weder rechts noch links von allem, was sie dir sagen; kränke sie ja nimmer durch deine Worte, und betrübe sie nicht durch dein Thun, setze dich nie auf ihren Platz, unterbrich sie nicht so sie sprechen; was sie dir gebieten das thue, und wohin sie dich senden gehe, und sey ihnen dienst ergeben mit ganzer Seele und ganzem Vermögen!

Wohlan, mein Sohn, gehorche mir, so in Moral und Sitte ich dich unterweise! Hast du des Nachts süß geschlafen und du erwachest am Morgen, so stehe sogleich munter und rüstig auf, gieb dem trägen Schlummer dich nicht hin, denn Trägheit artet in Schlassucht aus und Lässigkeit und gänzlichcs Nichtsthun, darum erhebe dich rüstig; wasche dir Gesicht und Hände und den Mund aus mit Wasser, auf daß von jedem Schmutz du rein seyest; dann kleide dich reinlich, nachdem dein Haar du gekämmt, daß kein Unflath an dir gesehen werde; achte wohl darauf, daß deine Kleider stets fleckenlos seyen, denn das Gewand ist's das dem Menschen Achtung begründet; dann sey dein erstes Geschäft das innige Gebet zum Ewigen deinem Gotte, allwo aber auch dein Herz fühlen müsse was dein Mund ausspricht auf daß du nicht bloß mit Mund und Lippen den Ewigen verehrest, wovon dein Herz nicht weiß, denn viel besser ist es gar nicht beten als ohne Gefühl es verrichten. Darum bete lieber mit wenig Worten und diese mit Herz und Sinn. Hernach genieße das Frühstück das man dir vorlegt, vergnügt und dankbar. Gleich nicht jenen verstandlosen Kindern, die des Morgens mit trüben unfreundlichen Gesichtern erwachen, weinen und ihre Eltern kränken; denen das Brod zu klein, das Getränk zu geschmacklos, die bald dies bald jenes wollen, bald hier bald dort sitzen, die noch die Schaale voll, die Speise noch im Munde haben und ihr Auge schon auf den Ueberrest richten, und nicht eher ru-

יִיפְרוּ וְיָבוּ בַשָּׁבֶט אֹז יִשְׁחָקוּ מִזַּעֲפָם וְיִדְמֹוּ : וְאִכְלָהּ וְיִשְׁבַּעַת
 וּבִרְכַת אֶת שֵׁם ה' עַל הַמִּזוּן אֲשֶׁר נָתַן לְאֲבוֹתֶיךָ לְתַת לָךְ :
 וּפְנִית וְהִלַּכְתָּ לָךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכִּינוּ לָךְ אֲבוֹתֶיךָ לְלִמּוֹד
 אֶל בֵּית הַסֵּפֶר , וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶךָ וְשִׁמְחָה לְקַדְאֲתוֹ
 וְאֶהֱבֶת אוֹתוֹ בְּכָל לְבָבְךָ ; כִּי הוּא הַמְלַמֶּדֶךָ לְהוֹעִיל
 וְהַמְדַּרִיכֶךָ בְּדַרְךְ תִּלְךָ הוּא יֵאלֶפֶךָ תוֹרַת חַיִּים וְהוּא יְרוּה
 בַּפֶּשֶׁק דַּעַת ;

וְהָיָה כִּי תָבוֹא אֶל חֹדֶר מוֹרֶךָ אֲשֶׁר אֲבוֹתֶיךָ נָתְנוּ
 לָךְ , וְהִכִּינוֹת אֶת אֲשֶׁר תָּבִיא לְלִמּוֹד סֵפֶר , גְּלִיוֹן , קֶשֶׁת
 וְעַט וְהָיוּ נְכוֹנִים טָרָם הַחֲלוֹתֶךָ לְלִמּוֹד , וְאֵל תּוֹחִיל עַד
 דְּרוֹשׁ אוֹתָם מֵעַמְדָּךְ פֶּן יַעֲבוֹר זְמַן עַד הַתְּמַהֲמָה לְבִקְשָׁם
 אֶתֶת הִנֵּה וְאֶתֶת הִנֵּה : וּבִשְׁבֻתֶךָ אֶת פְּנֵי מוֹרֶךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ
 וְלִבְךָ אֶל אֲשֶׁר יוֹרֶךָ הַמּוֹרֶה : אֵל יִשָּׁט לְבָךָ לִשְׁעֵשׂוּעֵי הַבֶּל
 וְרַעוֹת רוּחַ מְדֵי לְמֶדְךָ : וְלֹא תִהְיֶה כְּבָנִי בְּלִי דַעַת הוֹנִים
 מוֹרִיהֶם וְאֶת גַּפְשָׁם הֵם מִשְׁחִיתִים : עֵינֶיהֶם בְּסֵפֶר יִשִּׁיתוּ
 וְקֶרֶבֶם יִהְיֶה אוֹלֶת : שְׁפָתֵיהֶם נַעוֹת שִׁיחַ סִיג וְלִבָּבָם פּוֹנֶה
 אֶל שִׁיחַ תַּפֵּל : וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלֶם הַמּוֹרֶה וּבְפִיהֶם אֵין מַעֲנֶה
 אֹז יַעֲשֵׂן אַפּוֹ וְחָמְתוֹ בָּהֶם : וַיִּפֹּר אוֹתָם מוֹסֵר חוֹק וְהָיוּ
 לְחֶרֶף לְעֵינֵי חֲבֵרֵיהֶם ; לֹא יִכֵּן בֵּן מְקַשֵּׁיב הוּא יִפִּיק רָצוֹן
 מֵאֵת מוֹרֶהוּ וְנִגְדַר חֲבִירָיו כְּבוֹד . לֹא תִסּוֹר מִלְמוֹדֶךָ עַדִּי
 הִכִּינוֹתוֹ וְאִם לֹא יִדְעַת הַדְּבָר בְּפַעַם אֶתֶת שְׁאֵל מוֹרֶךָ וַיִּגְדַּךְ
 חֲבֵרֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ . וְכִי נִפְטַרְתָּ לְשׁוּב לְבֵיתֶךָ גַּם שְׁמָה לֹא
 תִבְלֶה עִתְךָ לְרִיק ; וְאִם שׁוֹם שֵׁם לָךְ הַמּוֹרֶה קָצֵב וְצָבֵא

hen und schweigen als bis sie gezüchtigt und geschlagen werden! Ist dich satt, mein Sohn, dann preise den Namen Gottes für die Speise die er deinen Eltern gegeben, um sie dir zu reichen; sodann gehe nach dem Orte, den deine Eltern dir bestimmt und angewiesen, um dort zu lernen: in das Schulhaus; richte daselbst deine Augen aufmerksam auf den Lehrer, nachdem du freundlich ihn begrüßt, und liebe ihn von ganzem Herzen, denn er ist's, der einer nützlichen Bestimmung dich zuführt, der den Weg, den du zu gehen hast dir zeigt, der dich lehret die Regeln des Lebens, und der deinen Geist durch Wissenschaft erhellet und ergeßt.

Laß alles was du für das Schulhaus bedarfst, wie Bücher, Papier, Dinte und Federn, vorbereitet sein, und lege es geordnet vor dich hin, bevor der Unterricht beginnt, und warte ja nicht bis man es erst von dir fordert, auf daß die Zeit bis du es suchest und zusammenträgst, nicht unbenutzt verstreiche. Sittest du vor deinem Lehrer, so laße deine Augen und deinen Sinn gerichtet sein auf den Gegenstand den er vorträgt, nie lenke sich dein Sinn während des Unterrichts auf eitle Vergöblichkeit und nichtige Spielereien. Gleiche nicht jenen bethörten Kindern, die ihren Lehrern hintergehen und sich selbst zu Schaden bringen, die das Auge zum Scheine auf das Buch richten und im Herzen auf Thorheiten sinnen, und mit dem Munde den Gegenstand hersagen und deren Inneres auf nichtige Gedanken gerichtet. Und fragt sie der Lehrer auf etwas, so verstummen sie und vermögen nicht zu antworten, so daß er aufgebracht und erzürnt sie schlagen und züchtigen muß, und sie in den Augen ihrer Schulfreunde, geschändet dastehen! Nicht so ist die Art eines aufmerksamen Kindes. Es erstrebt sich die Zuneigung seines Lehrers und die Achtung seiner Freunde. Gehe nicht fort von deinem Lehrgegenstande bis du ihn begriffen, und gelingt es mit einem Male dir nicht, so frage wiederholt deinen Lehrer und deine Freunde, und sie werden dir Aufschluß geben. Kommst du nach vollendeter Lehrstunde nach Hause, so verschwende auch dort deine Zeit nicht

לֵאמֹר : כִּזְאֹת וּכְזֹאֵת הַיִּשְׁנִין עַל לִבָּהּ בְּבֵית לְדַעְתָּ אוֹתָהּ
 בְּאֵר הַיְמִיב בְּשׁוֹבָהּ , הַיִּשְׁמֹר בְּדַבְּרָיו . וְהִיָּה כְּנוֹחָה הַבֵּית
 מֵעַט שִׁים לִבָּהּ אֶל הַדְּבָר הַהוּא וְשִׁנִּית וְשִׁלִּשְׁתָּ עָדִי תִדְעָהוּ
 כְּאִשֶׁר צִוָּהּ , וְאַחַר וּפְנִיתָ לָהּ לְמַרְגּוּעָהּ וּלְכַת לָהּ לִשְׁעֵשְׁעֵי
 גַּפְשָׁהּ ; כִּי לֹא יִבְקִשׁוּ מִמָּה רַב מִכְדֵּי יִכְלֹתָהּ וְלֹא יַעֲמִיסוּ
 עָלֶיהָ יוֹתֵר מִכַּחֲדָי . וְאִם לְמִדַּת בְּיוֹם חֻקָּהּ וְהִיָּה לָהּ הָעֶרֶב
 לְמִנוּחָה לִשְׁעֵשׂוּעַ וּלְהַתְעַנֵּג עַל יְלִדוֹתָהּ :

גַּם בְּמִשְׁחָקָיו יִתְנַפֵּר נַעַר אִם זָךְ וְאִם יִשָּׂר
 פְּעֵלוֹ ; לָכֵן בְּנֵי גַם אַחֲרֵי נִפְמַרְתָּ מִלְמוּדָהּ אֶל תַּחֲבֵל
 עֵתָהּ בְּלֹא דְבָר וּמַרְגּוּעָהּ בִּישְׁעֵשׂוּעֵי אוֹלָתָהּ : הַתְעַלּוּ
 בְּמִשְׁחָק אִשֶׁר יִתֵּן מַרְגּוּעַ לְנַפְשָׁהּ וַיֵּאוֹת לְעַרְכָּהּ ;
 כִּי לִפִּי שִׁבְלוֹ יִהְיֶה נַעַר בְּלִמּוּדוֹ וּלְפִי שִׁחְקוֹ בְּבִטּוּלוֹ .
 הַיִּשְׁמֹר לָהּ מִכָּל בְּלִי מִשְׁחִירַת וּמִחֲבֵל פֶּן יִקְרָה אֶסּוֹן
 כִּי אֵתָהּ לֹא יִדְעַת לְהִזְהַר : אֵל תִּשְׁתַּעֲשַׁע בִּישְׁבִּין בְּמִזְלֵג
 וּבְמִסְפָּרִים , אֵל הִנֵּעַ בְּכָלִי נִשְׁקַ קִישַׁת וְרַמַּח , אֵל הִתְחַחַר
 בְּכָלֵב אֵל הִתְהַלַּל בְּחַתּוּל כִּי נוֹשְׁכִים הֵמָּה בְּלֹא רְאוּת לְאִין
 מִרְפֵּא , הַיִּשְׁתַּמֵּר בְּכָל אִשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְעֵשִׂית בְּנַחֲת וּבְטוֹב
 מֵעַם וְלֹא תִפְשַׁע וְתִזְיֹק . יֵשׁ בֵּן פְּרִיץ הַסֶּבֶן הַסֶּבֶן לְבִלַע
 וּלְהִשְׁחִית לְשִׁבְר וּלְחַבֵּל כָּל ; כָּל אִשֶׁר עֵינָיו תִּרְאִינָה יָדָיו
 הִתְקַחְנָה וְלֹא יַעֲבוֹר רִגַע בְּלִי פָּגַע וְגִזּוֹק : יִקַּח זְכוּכִירַת
 יִשְׁכַּרְנָה בְּלִי יוֹצֵר יִנְפֵץ מִשְׁקָה יִשְׁפֹּךְ . הַיּוֹם יִלְבֵּשׁ מַחְלָצוֹת
 לְכָבוֹד וּלְתַפְאֲרַת , מִחֵר וְהוּא לְבוּשׁ בְּגָדִים צוּאִים מְגַלְלוֹת
 כְּאִשְׁפָּה ; הַיּוֹם יַעֲטֹף שְׂמֹלֶה חֲדָשָׁה , מִחֵר וְהִגִּיד בְּגִדָיו
 קְרוּעִים כְּבִלּוּי סְחָבוֹת ; כִּי מִבְּלִי שִׁים לֵב נֶאֱחָז בְּסִבָּה בְּעֵץ

nutzlos, und so der Lehrer dir eine Aufgabe zur Ausarbeitung und zur Auffassung gegeben, so beachte seinen Auftrag. Und nachdem du zu Hause ein wenig geruhet, mache rüstig dich an die Arbeit und wiederhole es unermüdet, so oft und so lange, bis du es vollkommen inne hast, dann erst betrachte dich als frei und wende der Ergötlichkeit dich zu. Denn nie fordert man mehr von dir als du vermögst, und mehr als du fassen kannst bürdet man dir nicht auf; und hast du während des Tages deiner Lehrbestimmung Genüge geleistet, so ist der Abend zur Ruhe, zum Ergötzen und zu jugendlicher Unterhaltung dir vergönnt.

Schon im Spielen beurkundet sich das Kind, ob rein und tadellos sein Thun. Darum mein Sohn, auch nachdem du vom Lernen frei, verschwende nicht mit Eitlem deine Zeit, und deine Aastunde mit thörichten Ergötlichkeiten; schaffe ein Spiel dir das auch dein Geist ergötzt und das angemessen deiner geistigen Fähigkeit; denn wie das Kind im Lernen nach seinem Verstande beurtheilt wird, so wird es im Müßiggange nach seinem Spiele beurtheilt. Hüte dich vor jedem verderblichen Geräthe, auf daß du dich nicht beschädigst, da du dich nicht in Acht zu nehmen weißt; spiele nicht mit Messer, Gabel oder Scheere, berühre keine Waffe, Bogen oder Lanze, reize keinen Hund, necke keine Katze, denn sie verwunden unversehens und oft rettungslos. Sey vorsichtig in Allem was du thust, thue es mit Bedacht und Gelassenheit, und du wirst nimmer fehlen und Schaden schaffen; Siehe! es giebt so ausgeartete Kinder, die daran gewöhnt alles zu verderben und zu vernichten, zu zerbrechen und zu zerschlagen, was seine Augen sehen, seine Hände erfassen, und kein Augenblick vergeht an welchem er nicht Schaden und Unheil schafft; er nimmt ein Glas— und zerbricht es, ein Thongeschirr und zerschlägt es und verschüttet das Getränke; zieht heute ein prächtiges Gewand und morgen ist es von Schmutz und Unflath bedeckt; Heute ist sein Kleid neu und morgen zerlumpt und zerrissen; denn unachtsam wie er ist, bleibt an jedem Dorne an jedem Holz und Nagel er han-

וביתד. הזהר בני מכל אלה והיו עיניך פקוחות על דרכיך
 וכל מעשיך יהיו בנחת.

כי תצא בתוך העיר או לשוח על פני שדה
 וגשמת מכל דבר רע, בהתהלךך בנחת ובלט
 תלך אל תדלג פאיל ולא תרקד בעיר פרא, אל
 תרוץ בחפזון ולא תפול התנהלה לאטה ולא תכשל. פן
 תשא עיניך וראית בשוקים או ברחובות רכסי ילדים בלי
 אמון וזקדים שמה מתאבקים בעפר מתגוללים באשפתות
 ונדחת להם, כי יפתוך בפיהם לאמר: התערב גא ידך
 אתנו מי בכח יגבר איש מרעהו, בני אל תפן אליהם שמה
 מהם ועבור כי לא טובה תגיע ממעשיהם השובב גם כי
 ישחקו ויהתלו איש באחיו אל תאמן בס, והיה ראשיתם
 משחק ואחריתם ריב ומצה פצע וחבורה, וישובו אל
 ביתם מבף רגל ועד ראש אין בהם מתם ובגדיהם נגאלים,
 אז יבושו להרים ראש נגד אבותם, ועל צרתם יפו במכות
 אכזריות. וכי יקרא לפניך בדרך חברת בנים שובבים
 רצים רצוא ושוב וזקדים בהרים פאילים ומקפצי גבעות
 בבני צאן: ותשאל נפיקך לאמר כאשר עשו ואעשה פן
 גם אני: בני אל תחמד מעשיהם בלבבך פן תמוט רגלך
 בלא ראות ותפול ותשבר יד או רגל, או שן תכה או עין
 תכה והיה בך מום כל ימי חיקך: כי רבים חללים הפילה
 שובבות ילדות ועצמים טומי בני פרא: רבים ילדים טובי
 התאר מאד משחת מראיהם מאיש, מפחזות רוחם. ואתה
 כי תטיב מעלליך לא יאנה לך רעה ונגע לא יקרב אליך

gen. Nimm du mein Sohn vor allem diesem dich in Acht, laß deine Augen gerichtet sein auf dem Weg welchen du gehst und all dein Thun sei gelassen!

Gehst du in der Stadt umher oder auf dem Felde spazieren, so nimm vor allem Anstandswidrigen dich in Acht; sittsam und gelassen sei dein Gang, nicht springend gleich dem Reh, und nicht hüpfend gleich dem zügellosen Füllen; laufe nicht zu schnell, auf daß du nicht fallest, langsamen Gehens strauchelst du nie. Solltest du auf der Strasse eine Rotte ungezogener Kinder treffen, die da mit Staub sich werfen und in Noth sich wälzen, wie leicht kannst du von ihnen verleitet werden, indem sie zu dir sprechen: lasse dich doch ein mit uns und schauen wir welcher von uns der Stärkere? Mein Sohn! wende dich ja ihnen nicht zu, weiche ihnen aus und gehe vorüber, denn die Folge ihres ausgearteten Benehmens ist niemals gut; traue ihnen nicht, wenn sie auch miteinander nur scherzen, denn mit bloßem Scherzen beginnen sie und das Ende ist Streit und Hader, Wunden und Weulen. Sie kehren nach Hause zurück und von der Fußsohle bis zum Scheitel ist nichts Ganzes an ihnen. Ihre Kleider sind verunstaltet und sie schämen sich das Haupt zu erheben vor ihren Eltern, und müssen nebst ihrer Verunstaltung noch eine derbe Züchtigung erleiden, Triffst du daher eine Gesellschaft solcher entarteter Kinder auf der Strasse, die da ungebunden, zügellos hin und her hüpfen und springen über Berge und Hügel, so hüte dich ja vor dem Gedanken auch so thun zu wollen, wie sie; mein Sohn, laß nimmer ein Gelüsten ein Gleiches zu thun in deinem Herzen aufkommen; denn unversehens strauchelt dein Fuß und du fällst und deine Hand und dein Fuß ist gebrochen, dein Zahn ist lose oder dein Auge ist beschädigt worden, und du bist dann für dein ganzes Leben mit einem Leibesfehler behaftet. Sogar viele hat die Entartung der Jugend schon hingestürzt und gar viele sind die Wunden verwilderter Kinder; viele Kinder einst schön und blühend von Gestalt gehen durch jugendliche Ueber-eilung gänzlich verunstaltet nun einher. Darum, regele mein Sohn dein Benehmen und kein Unfall stößt dir zu und kein

וְהָיָה צֵאתָהּ וּבֹאֶהָ לְשָׁלוֹם, וְיִשְׁבְּתָהּ בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִיהָ
וְלֹא יִהְיֶה כָּהָן חֵטְאִי.

אֵל תְּבוֹזוּ כָּל אֶכְל וְאֵל תִּקְוֶן בְּכָל מִשְׁקָה, אֵל
תֹּאמְרוּ וְאֵת אֶכְל וְאֵת אֶמְאֵן; אִישׁר יִשְׁימוּ לְפָנֶיהָ אוֹתוֹ
תֹּאכֵל, וְאִם הֵנִיא אָבִיהָ אוֹתָהּ לֹא הִנֵּעַ בּוֹ יָד; כִּי
יִישׁ מֵאֶכְל יַעֲרֵב לְחִידָהּ וּמֹת לְבִטְוֶן וְאֵתָהּ לֹא יִדְעֵת לְהִזְהַר;
וְהָיָה כָּל מֵאֶכְל אִישׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיהָ: יִבֹּתִיהָ זֶה תֹּאכֵל אוֹתוֹ
תֹּאכֵל, וְאִישׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיהָ זֶה לֹא תֹאכֵל אוֹתוֹ לֹא תֹאכֵל.
וְכִי תֵשֵׁב לֶלֶחֶם לֹא תִבְהַל לֶאֱכֹל כְּזוּלָל וְלֹא תִשְׁתֶּה בְּחַפְזוֹן
כְּסוּבָא; כִּי הַזּוּלָל וְהַסּוּבָא שְׁנוּא בְּעֵינֵי כָּל רוּאִיו. אִם
רָעַב אֶתָהּ אֶכּוֹל דִּיךָ וְאִם צָמָא שְׁתָה לְרוּיָהּ בְּנַחַת וּבְטוּב
מַעַם, וְשִׁבְעֵת בְּלוֹם פִּיהָ וְהָיִיתָ בְּרִיא אוֹלָם; פֶּן תִּרְפְּדָהּ
לֶאֱכֹל מִדֵּי שִׁבְעָהּ וְהָיָה לָהּ לְזֹרָא וְקֹאֵת אֶת אִישׁר אֶכְלָתָהּ
וְשַׁחַת בְּרִיאָתָהּ וְחֵלִיתָ בְּמִכְאוּבִים רַעִים, כָּל אֶכְל תִּתְעַב
נַפְשָׁהּ וְתִגִּיעַ עַד שְׁעָרֵי מוֹת, וְנִפְלַת בְּיַדֵּי הַרוּפָא וְיִשְׁקָהּ
מִי רֹאֵשׁ אִז תִּנְהַם עַל תִּשְׁוֹקָתָהּ הַרְעָה, אֵל תִּפְּנֹק לְמַעַדְנִים
נַפְשָׁהּ כִּי מִפְּנֹק מִנְעַר נַפְשׁוֹ אַחֲרִיתוֹ מְנוּן, פֶּן מַה תַּעֲשֶׂה
בְּאַחֲרִיתָהּ כִּי תִקְצַר יָדָהּ מִדֵּי מִשְׁאַלְתָּהּ; וְיִוֹתֵר מִהַמְדָּה
בְּגִי הַזְהַר בְּקִצְפָהּ קִצְפָה אֵל תֹּאכֵל, וְאִם רָצָתָהּ בְּחַפְזוֹן וְחַם
לָהּ וְיִזְעֵת אֵל תִּשְׁתֶּה; כִּי מוֹת אַחֲרִיהֶם בְּחַתָּהּ יֵאָרֵב: הַנֶּפֶשׁ
מִרְגָּזָהּ וְנוֹת לָהּ אֶכְל, וְחִרְבָהּ מִצְחָהּ שְׁתָה מְעַט מְעַט. כִּי
תִרְאֶה אֶכְל אוֹ מִשְׁקָה בְּכִלֵּי אֵל תִּנְעַ מֵהֶם אֵל פִּיהָ דְבַר;
מִרְסַם הַדַּע מַה הוּא אוֹלֵי מוֹרַת בְּסוּר; כִּי רַבִּים גִּלְכָּדוּ

Unheil nahet dir und du gehest ein und aus und dir ist es wohl,
und du kehrest fehllos in dein Vaterhaus zurück!

Laß keine Speise, dir verächtlich sein und tadle kein Ge-
tränk. Sprich nicht: dieß will ich genießen und jenes nicht, sondern
genieße was dir vorgelegt wird, und versagen dir deine Eltern et-
was, so berühre es mit der Hand nicht, denn siehe, es giebt Speisen
die süß für den Gaumen und schädliches Gift für den Körper sind,
und du hast noch die Erfahrung nicht es zu erkennen, darum ist
nur jene Speisen, welche die Eltern dir reichen, und jene nicht,
von denen sie dich abhalten. Sitzest du am Tische, so ist nicht
zu schnell gleich dem Freßgierigen und trinke nicht übereilt
gleich dem Säufer, denn beide sind verhasst bei allen die ihnen
zusehen. Hast du Hunger, so ist bis du satt, und trinke
so dich dürstet bis es dir genügt, aber gelassen und mit An-
stand. Bist du satt, so halte ein, und du wirst gesund und
kräftig sein. Würdest du dich übersatt essen, so würde es dir
zum Eckel werden, und du müßtest alles was du genossen, wie-
der von dir geben, und deine Gesundheit wäre dahin. Bösen
Krankheiten müßtest du erliegen. Jedwede Nahrung würde
dich dann aneckeln, und in Todesgefahr könntest du gerathen,
du müßtest dem Arzte dich hingeben und bittere Arzneien
werden deine Kost. O! wie würdest du dann deine schreckliche
Begierde bereuen! Verzättele dich nicht durch Leckergerichte,
denn der in der Jugend sich verweichlicht hat in der Folge
Kränkung zum Lohne. Was fängst in der spätern Zeit du an
wenn dein Vermögen nicht hinreichend dir das Gewohnte ver-
schaffen zu können? Vorzüglich nimm dich in Acht mein Sohn!
daß du nicht issest wenn du von Zorn aufgeregert und nicht trin-
kest nachdem du schnell gelaufen und erhitzt bist, denn der Tod
ist gar oft die unvermeidliche Folge hievon. Wart bis deine
Aufregung sich gelegt und du gleichmüthiger gestimmt und
dann ist und nur nachdem der Schweiß deiner Stirne gänz-
lich getrocknet, dann trinke nach und nach. Siehest du eine
Speise oder ein Getränk in einem Gefäße, so nimm ja nicht
zum Munde davon ehe genau du weißt was es ist, denn es
köunte ja etwas Ungenießbares oder gar schädliches Gift sein;

בְּשַׁחֲיוֹת בְּאֵלֶּה בְּאֵלֶּם בְּלִי דַעַת מָה הוּא •

בְּנֵי מִדְבַר יִשְׁקַר מוֹצֵא שְׁפִתֶיהָ תִּשְׁמֹר; כִּי דוֹבַר
 שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן, מִסְכֵּן פִּיו לִבְטָא כּוֹז גַּם בְּדַבְרוֹ
 אָמַת אֵין אִמּוֹן בּוֹ, לִמַּד לִישׁוֹנָה לְדַבֵּר אָמַת כִּי שְׁפַת
 אָמַת תִּכּוֹן לְעַד. כִּי תִשְׁטַח לַחֲטָא בְּבִלִי דַעַת וְאִבִּיהָ
 רָאָה אוֹ שָׁמַע אוֹ יָדַע וְהוֹכִיחַ אוֹתָהּ עַל פְּנֵיהָ,
 וְהִתְוַבֶּת אֶת חַטָּאתָהּ לֵאמֹר: אֲמַנָּם חַטָּאתִי וּבְאוֹלַת
 נְעוּרֵי שְׁגִיתִי: יֵשׂא נָא לְעוֹנֵי אֶהֱפַעֵם וְלֹא אוֹסִיף לַעֲשׂוֹתָהּ
 עוֹד, וְאִבִּיהָ יִסְלַח לָהּ וְסָר עוֹנָהּ וְחַטָּאתָהּ תִּכְפֹּר; כִּי מוֹדָה
 וְעוֹזֵב יְרוּחַם: וְאִם לֹא תִגִּיד וְתִכְחַשׂ מִרְיָהּ עַל פְּנֵי אִבִּיהָ
 וְנִישְׂאתָ עוֹנָהּ וַיַּעֲנִשְׁהָ בַּפְּלִים • פֶּן תֵּאמַר בְּלִבְבָהּ הֵן פְּעַמִּים
 וַיִּשְׁלַח חַטָּאתִי וְהִתְחַנַּנְתִּי אֶל אָבִי וְאֶל מוֹרֵי וְנִישְׂאוּ לַפִּשְׁעִי;
 הִנְנִי אוֹסִיף לַחֲטָא יִשְׁבַּע בְּחַטָּאתִי וְאִם יִקְצַפוּ עָלַי אֲשׁוּב
 אֲבַקֶּשֶׁה בְּעַד חַטָּאתִי וַיִּכְפְּרוּ לִי; אֵל תִּדְרֹמָה בְּנִפְשָׁהּ לַהֲמַלֵּט
 תִּמְיֵד בְּתוֹאנָה כּוֹזֶרֶת: הֵן פְּעַמִּים וַיִּשְׁלַח יִשְׂאוּ לַפִּשְׁעָהּ
 וַיִּזְהִירוּהָ לְבַלְתִּי עֵבֹר עוֹד עַל דְּבָרֵיהֶם, וְאִתְּהָ כִּי תוֹסִיף
 לַחֲטָא אוֹ יַעֲשֵׂן אַפְּסָהּ וְלֹא יֵאבּוּ סְלוּחַ לָהּ: תַּחַת אֲשֶׁר
 הִזְהִירוּהָ וְאִתְּהָ בְּמַרְדּוֹ וּבְמַעַל פִּיהֶם מְרִירָתָהּ. נִצּוֹר לִישׁוֹנָהּ
 מִשְׁבוּעָה וּשְׁפִתֶיהָ מִנְּאֻצוֹת וּקְלָלָהּ; כִּי מְדַבֶּה לַהֲשִׁבַע אִישׁ
 כּוֹז, וּמְהִיר קְלָלָהּ וְנִאֲצָה יִשְׁיֵג בְּלִמָּה וַיִּשְׁבַּע בְּחַרְפָּה:

לֹא נִאֲוָה לְנַעַר עֲצֵלוֹת וּמְרַפָּה לִילֵד בְּאִבּוֹ
 אֲזוֹר חֵילִי • עֲשֵׂה בָּל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּחַרְיוֹצוֹת
 וְלֹא בְּעֲצֵלְתִים; כִּי יַד חַרוּץ יִבְרָךְ וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
 יִצְלִיחַ • אֵל תִּתְרַפָּה בְּמִלְאֲכֶתָהּ וְלֹא תִרְחַח חֲפָצָהּ

denn gar viele sind durch solche Unvorsicht schon beschädigt worden.

Nimm dich in Acht mein Sohn, daß keine Lüge deinen Lippen entfahre, denn nicht gut fortkömmt der Unwahrheit spricht; der einmal zu lügen gewohnet findet auch wenn er Wahrheit spricht, keinen Glauben. Darum gewöhne dich zeitig daran nur Wahrheit zu sprechen, denn dieses nur bestehet immer. Hast du unversehens gefehlt, und dein Vater siehet, hört, oder erfährt es dann, und er stellet dich darüber zur Rede, so bekenne ungesäumt dein Vergehen und sprich: Fürwahr! ich habe gefehlt, vergieb meiner jugendliche Uebereilung nur dieses Mal und ich will es nimmer mehr thun! Und vergeben wird dein Vater und deine Schuld ist gesühnet; denn der da eingestehet und sich bessert, wird wohlgefällig aufgenommen. Leugnest du aber dein Vergehen, dann mußt du es büßen und zweifache Züchtigung erleiden. Denke ja nicht: siehe, ich habe, bereits zwei und drei Mal gegen meinen Vater und Lehrer gefehlt, habe darauf um Verzeihung gebeten und es wurde mir Vergeben, so mag ich dann immer fehlen, und sollten sie zürnen, so wird schon wieder mein Bitten sie besänftigen und sie verzeihen mir; bilde dir ja nicht ein immer auf diese Weise, der Strafe zu entgehen; siehe! zwei und drei Mal verzeihen sie deine Uebertretung, mit der Warnung, dich künftig in Acht zu nehmen; fährst du aber fort durch Fehlen sie zu kränken, so wird ihr Zorn um so heftiger entbrennen und sie vergeben dir nie, nachdem du trotz ihrer Warnung in Ungehorsam und Wiederseßlichkeit ihr Wort übertreten. Nimm vor Schwüren deine Zunge in Acht und deine Lippen vor Schmähungen und Flüchen, denn der viel schwört muß am Ende zum Lügner werden, und der unüberlegt schmähet und flucht, ziehet selbst Smähungen und Schmach sich zu.

Nicht Trägheit ziemt dem Knaben und nicht Lässigkeit der blühenden kräftigen Jugend, darum laß Emsigkeit all dein Thun bezeichnen und gieb der Trägheit dich nicht hin; denn Segen schaffet der Fleißige, und was er thut gelingt. Laß dir nimmer Lässigkeit in deinen Geschäften zu Schulden kom-

מיום אל יום: את אשר תעשה עשה ואת אשר
 תלמד למד ואל אשר תלך לך, ואת אשר לא תכלה
 היום הנח לך למחר. אפס גם אין ונמחר אל תהי; כי כל
 אין במעשיו משחית מעשהו ופרי נמחר הנחם וכי ישאלך
 איש דבר אל תבהל על פיה ולבך אל ימהר להשיב,
 הקשב שמע והבן ואם יש אתך ענה ואם אין שים יד לפה;
 מכל משמר נצור פיה ואל תרבה שיח; כי ברב דברים
 יודע הפסיל ולשון מחריש חכם יחשב; מרבה דברים
 מעמסה לאון שומע ומשא בכד לחברה. לפי הענין יהיו
 דבריה לא תעדיף ולא תמעים. אל תבהל ברוחה לכעוס;
 כי ראשית מעשה פעם אולת ואחריתה נחם: הרחק רגז
 ועצב מלבך כי הרגז מדקרות חרב לגוף ורוח נבאה תדעך
 אישך ויזבילה מהר לקבר: היה שמח ומזב לב כי לב שמח
 ירוח נחת ורוח מרגוע יאריך ימים, גם בשחוק אל תפער
 פיה לבלתי חק כי אות סבלות הוא. ירא ורף לבב אל
 תהיה; החרד לקול עלה נדף וצללי ערב יבעתוהו, אי לו
 לנער אשר הביא מרף בלבבו הוא לא ירגיע מבלהות
 ואימה כל ימיו ואת צלו הוא בורח, חזק ואמץ לבך ורמות
 כזב אל יתעך כי צללי אליל הבל המה ואין פחד:

היטיבה פניה לכל אדם והשלם עם איש ואיש
 כי תמצא איש תברכנו וכי יברכה איש תעננו בשמחה
 ובפנים מצהילות ושחר פני איש ואיש בערכו, יהי
 שלום בביתך ושלחה בחברתך. אם אחים ואחיות

men, und verschiebe keine Sache von Tag zu Tage; was du zu thun hast, das thue, was du zu lernen hast das lerne, und wohin du zu gehen hast dahin gehe, und nur das was heute unmöglich zu vollenden, das lasse dir auf morgen. Jedoch sei darum nicht vorschnell und übereilt, denn Schaden bringt der vorschnell in seinem Thun ist, und der Uebereilung Frucht ist Neue. So jemand dich um etwas fraget, so gieb ja unüberlegt nicht Antwort, sondern merke und achte wohl, und vermögst du zu antworten, so Antworte, wo nicht so lege die Hand auf den Mund. Ueberhaupt sei vorzüglich wachsam auf deinen Mund und hüte dich vor Schwatzhaftigkeit, denn durch vieles Geschwätz beunktet sich der Thor, und der Zweigsamme wird für weise gehalten. Der viel spricht ist eine Last für den Zuhörer und eine schwere Bürde für die Gesellschaft. Dem Erforderniß des Gegenstandes gemäß laß deine Worte sein, nicht zu viel und nicht zu wenig. Laß dein Gemüth nicht zu reizbar für den Zorn sein, denn der Beginn des Zorns ist Thorheit und das Ende Neue. Halte Zähzorn und Trübsinn ferne von dir, denn wie Doldstiche ist Zähzorn für den Körper, und gebeugtes Gemüth zerret an deine Lebensflamme und befördert deinen Tod; Sei immer vergnügt und frohen Herzens, denn ein frohes Herz schafft stets vergnügen und ein frohes Gemüth bringt Lebensdauer. Lachest du so sperre den Mund nicht zu sehr auf, denn auch dann würdest du als thöricht erscheinen; sei nicht zu furchtsam und verzagten Muthes, furchtsam vor dem Rauschen eines Blattes und ängstlich vor dem Schatten der Nacht. Wehe dem Kinde, dem solches Jagen eigen, es bringt in Angst und Schrecken sein Leben hin, und fliehet vor seinem eigenen Schatten. Laß dein Herz muthig und fest sein, laß von keinem Trugbilde dich täuschen, denn eitle nichtige Schatten sind es, die keinen Grund zur Beängstigung bieten.

Sei freundlich gegen Jedermann und friedlich und freundlich mit Jedem. Begegnet dir Jemand, so grüße ihn; grüßt man dich so erwiedere es mit freundlichem Gesichte und würdige jeden nach seinem Charakter. Sei friedlich mit jedem

לָהּ לְבַטָּח תֵּשֵׁב אִתָּם, לֹא תִצּוֹר אוֹתָם וְלֹא תִתְנַחַר
 בָּם וְלֹא תִרְיֵב עִמָּהֶם חֲנָם. וְעַבְדְּ וְאִמָּה לֹא
 תַעֲנֶה וְלֹא תִלְחֹץ, לֹא תִדְבֵר אִתָּם קְשׁוֹת וְלֹא תִרְדֶּה
 בָּהֶם בְּפִרְךָ, אֵל תִּקַּל בָּם עַל אֲשֶׁר עֲבַדְתָּ הַמָּוֶה
 לְהִכְבִּיד עֲלֵיהֶם עֲבוּדַת חֲנָם, כִּי כְמוֹתָ כְמוֹהֶם בְּנַפְשָׁם
 בְּנַפְשָׁהּ רַק חֲלָף שְׂכָר יִשְׁרָתוּךָ. אֵל תִּלְעַג לְדָל כִּי דָל הוּא
 וְנַפְשׁוֹ נִכְאָבֶת אֵל תִּכּוּז. אִם יֵשׁ לָהּ הַיָּמִיב לוֹ וְגַם בְּאֵין
 לָאֵל יִדָּה לְתֵת נַחֵם אוֹתוֹ וְדַבֵּר עַל לְבוֹ: כִּפְדֵּי גְדוּלִים
 מִמָּוֶה וְהִדְרֹת פְּנֵי זָקֵן, אֵל תִּבְעֹט בְּדַבְרֵי גְדוּלִים וְנִגְדֵּי
 זָקֵנִים מִמָּוֶה לֹא תַעֲזוּ פְּנֵיהֶם, אִם הִזְכַּח יוֹכִיחוּ בָּהּ בְּדַבֵּר
 הַעֲנֶה מִפְּנֵיהֶם, אֵל תִּקְשֶׁה עֲרֹפֶךָ לְהִזְכַּח בָּם וְאֵל תַּעֲנֶה
 עֲזוֹת; כִּי אֵין נְבוּזָה מִקְטָן נוֹכַח בְּגְדוּלִים וְלֹא נִמְאָס מִיֶּלֶד
 מִקְשָׁה עֲרָפוֹ: וְהָיָה כִּי תִגְדַּל וְלִמְדָתָ וְחִכְמָתָ אוֹ תִדְבֵר
 וְתַעֲשֶׂה כְּאִשֶּׁר יִדְעֵ לְבָבָהּ; אֲבָן בְּיָמֵי נְעוּרֶיהָ הִסְבֵּת וְיִשְׁמַע
 לְדַבְרֵי זָקֵנִים מִמָּוֶה כִּי הֵם יִדְעוּ יוֹתֵר: קַבֵּל לְקַח מִכָּל אָדָם
 כִּי מִכָּל מְלַמְדֶיהָ תִשְׁבִּיל:

כָּל עֵרַת אֱהָב הִרַע אֶךְ עִם בְּנֵי פְּרָא אֵל תִּתְעַרֵב,
 אֵל תִּתְרַע אֵל בְּנִים שׁוֹכְבִים וּבְסוֹדֵם אֵל תִּבּוֹא;
 מֵאִתּוֹ בְּזוּפַת יִדְבַק בְּיָדָיו וּמִתְחַבֵּר לְרַעִים יֵאלֶף אֲרֻחוֹתָם,
 בְּחַר לָהּ אֲחֻזַּת מְרַעִים טוֹבִים וַיִּשְׁרִים מִקְשִׁיבִים בְּקוֹל
 הוֹרָה וּמוֹרָה וּבְהֵם תִּרְבֵּק: וְהִזְהַר בְּכַבּוּדֵם בְּכַבּוּדָהּ כִּי אִשֶּׁר
 תִּכְבֵּד יִכְבְּדָהּ וְאִשֶּׁר תִּכּוּז יִבּוֹה, אֵל תִּרְיֵב בְּרַעְיָהּ חֲנָם
 וּבְעַמִּיתָהּ לֹא תִתְקוּמֵט אֵל תִּדְבֵר בּוֹ דְפִי וְאֵל תִּתְחַרֵף אוֹתוֹ
 וּבִשְׂמֵרָע אֵל תִּכְנֶהוּ; אִם רָאִיתָ מוֹם בְּרַעְיָהּ וּכְסִיתוּ וְלֹא תִשָּׂא

Im Hause und friedlich mit deinen Freunden. Hast du Brüder und Schwestern, so bestrebe dich um einen liebevollen Umgang mit ihnen; feinde sie nicht an, necke sie nicht und zanke nicht ohne Grund mit ihnen. Quäle und Aränke nicht den Knecht oder die Hausmagd, fahre mit harten Worten sie nicht an, und erschwere ihnen die Arbeit nicht, denn Menschen wie du sind auch sie, nur daß sie für Lohn dir dienen müssen. Verspötte keinen Armen, seiner Armuth wegen, verachte keine Person, die ohnehin gekränkt; thue ihm vielmehr Gutes, so du es vermagst, und kannst du es nicht, so erquickte durch Trost und herzliche Worte ihn. Verehre jeden der älter ist als du, und achte hoch den Betagten, verachte nie den Rath älterer Leute, und sei nie keck gegen Greise. Stehe in Demuth vor ihnen so sie dich ermahnen. Sei nicht starrsinnig gegen ihre Ermahnung und gieb ihnen keine freche Antwort; den nichts verächtlicheres ist es als daß ein Kind Großen widerspricht und nichts Schmähhcheres als jugendlicher Starrsinn. Bist du einst herangewachsen und hast etwas gelernt und Erfahrung dir gesammelt, dann erst kannst du nach eigenem Sinne sprechen und handeln; doch so lange du jung bist gehorche pünktlich allem was ältere Leute dir sagen, indem sie mehr wissen als du. Nimm überhaupt von jedem Menschen gute Lehre an, denn je von mehreren du lernst, desto klüger wirst du.

Liebe stets die Geselligkeit, nur mit Ausgearteten laß dich nicht ein. Befreunde dich nicht mit zuchtlosen Kindern, und meide ihrem traulichen Kreise, denn so wie Pech an die Hand dessen kleben bleibt, der es erfaßt, so eignet man böse Sitten sich an, wenn mit Bösen man umgeheth. Wähle dir gute und brave Freunde, die gehorsam den Lehrern und halte dich an sie; laß ihre Ehre wie die deinige dir werth sein, denn dich verehren wird, den du verehrst, und dich verachtet jener den du verachtest. Zanke nicht grundlos mit deinem Freunde; laß ungefährdet deinen Nächsten, beleidige ihn durch keine Schmähwörter, lästere ihn nicht und lege keine Schimpfnamen ihm bei; bemerk

חסרונו על שפתיך : אל תלעג על חסרונו ואל תליץ על מומו .
 כי מי יביאך לראות אשר יהיה בימים הבאים ומי יבטיחך
 להמלט מפגע ואסון כל ימי חיך . אל תבזו חבר בן מסכן ואל
 תקל בו על פהתת בגדיו , ערכהו על מעשיו ולא על מעטהו
 יקרהו לפי שכלו ולא לפי תארו , אל תתנאה על פאר
 לבושה ועל הוד יפיה אל תתרום . בן יהיר לא יגודה
 שנוא הוא לכל מפיריו ; גבה רוח חסר רעים יודעיו יגזרו
 ממונו ובגובה אפו איש בל ידרשהו . כי תוכח ברעה ונזכרת
 והצדקתו אל תקשה ערפך להצטדק ולא תבוש להודות
 משגה . תמים תהיה עם רעה לא תלך רכיל בעמיתך . לא
 תלשין חבר אל מורהו למען יוסר . כי יעוה לך רעה אל
 תמהר לריב . הוכח תוכיח אותו ושכ ונחם לא תשא עליו
 איבה . אל תרוץ בית רעה פתאום ולא תגער פתע באונו
 להחרידו ואל תסתתר לבעתו . אל תטמון בליו ובגדיו
 להתלהלה למען יחפש אותם . אל תלאה אותו בדברי
 שקר ולא תהתל בו בדברי רוח . וכל אשר רע בעיניך
 לא תאנה לרעה ואהבת לו כמות :

ובכל אשר אמרתי לך בני הישמר ואל תב
 מאמרי פי . חזק ואמץ מאד ללמוד תורה חכמה
 מוסר ודעת בהיות לאל ידך . בעודה בחור חזק
 וצעיר בימים כי המה ימי חפץ . כל עוד ראנה עמך
 וטרח כל עליך כי כל מחסרה על אבותיך . המה יכלכל
 ילבישוה וינגעלוה וכל יהבה מקטן ועד גדול יכיגו לך . ע

du einen Fehler an deinem Nächsten, so halte es geheim und sprich ja nicht davon und laße nimmer es dir einfallen über seinen Fehler zu spotten; denn nimmer hast du die Kraft in die Zukunft zu schauen und Niemand kann voraus es dir bestimmen, ob fehlerlos du bleibst dein Leben lang. Verachte keinen dürftigen Schulkameraden, and schätze ihn nicht geringe über seiner armseligen Kleidung; schätze ihn vielmehr nach seinem Thun und nicht nach seinem Gewande; würdige ihn nach seinem Verstande und nicht nach seinem Aeußern. Sei nimmer stolz auf dein prächtiges Gewand und ob die Schönheit deiner Gestalt überhebe dich nicht, denn der Hochmüthige ist nirgend beliebt; verhaßt ist er vielmehr bei Jedem der ihn kennt; freundlos bleibt der Stolze, er wird von seinen Bekannten gemieden, und nicht Einer bekümmert sich um ihn. So du mit deinem Freunde einen Wortstreit hast und überwiesen wirst, so laß ihm Gerechtigkeit widerfahren; bestehe nicht eigensinnig darauf Recht zu behalten und schäme dich nicht ihm deinen Irrthum zu gestehen. Sei aufrichtig mit deinem Nächsten, verläumde deinen Freund bei seinem Lehrer nicht, auf daß er bestraft werde. Thut dein Freund dir Unrecht so zanke nicht mit ihm sogleich, sondern stelle ihn zur Rede, auf daß er es bereue, und trage keinen Haß ihm nach. Tritt nicht jählings in das Zimmer deiner Freunde ein, schreie ihm nicht plötzlich in's Ohr und verberge dich nicht ihn zu erschrecken, verberge seine Kleider und seine Geräthe nicht, auf daß er sie suche; foppe ihn nicht durch Lügen und täusche ihn nicht durch Unwahrheiten. Ueberhaupt was dir unangenehm muß du auch als für ihn ungeziemend betrachten, und ihn lieben wie dich selbst.

Vor allem was ich dir gesagt habe, mein Sohn, nimm dich in Acht und weiche nie von meinen Worten, sey rüstig und munter dir Lehre, Wissenschaft und Sitte anzueignen, so viel du es vermagst, und so lange du jung an Jahren und Kraft, und du in den Tagen der Gluth und Willensmacht, so lange Kummer und Sorgen dich nicht belasten, indem deine

בן החרץ בימי בחורותיך כי אם בנעורייך לא אספת וגדלת
 מה תמצא. ושוב יום אחר בימי עלומים מאלף בימי
 הזקנים. כי הילדות והשחרות ללמוד ולאסוף חכמה וימי
 האישים לעבודה לצאת ולבוא לרוץ ולעשות חיל, ואל תדיח
 מועד למודך מיום אל יום כי אם כה תדחה מדחי אל
 דחי יעבור זמן. כי אין התמהמה לעת ולא מנוחה לימים.
 ימינו כצל עובר פחץ יעוף רגע לא יעמוד. כלה ענן וילך
 כן יום יעבור ולא ישוב, ועד כה ועד כה חלפו ועברו ימי
 נעוריך וגדלת ואין בידך מאומה. ונהמת באחרית הימים
 לאמר איך כליתי ימי נעורי לריק ותמו ימי בחורי בהבל.
 לכן פלים ימי נעוריך ואל יאבד יום לריק יקר עתה ולא
 תעביר רגע בלי מחיר טוב. אם ככה אתה עושה אשריך
 ומוב לך. כי אם מראשית ימך באחרית הימים תזכור
 והיה ראשיתך טוב ואחריתך ישנה מאד. אשרי בן שומע
 לדברים האלה שמו יהלל בנעוריו וגורלו יאשר לנצח:

Eltern alle Bedürfnisse dir reichen, dich verpflegen und kleiden, und alles Erforderliche dir verschaffen, vom Kleinsten bis zum Größten. Darum sei strebsam in deinen Jugendjahren denn hast in diesen Zeiten du nichts gesammelt und bist einmal herangewachsen— was willst du dann erstreben? Fürwahr, werther ist ein Tag der Jugend als tausende aus den Tagen des Alters, denn dies ist die Aufgabe der Jugend: zu lernen und Wissenschaft zu sammeln, so wie die Mannesjahre zur Thätigkeit bestimmt, um aus und einzugehen, um Vermögen zu erwerben. Verschiebe daher deine Lehrzeit nicht von Tag zu Tag, denn wenn du so immer fort verschiebst, so gehet nutzlos die Zeit dahin. Denn kein Stillstand ist in der Zeit und der Taglauf rastet nie. Denn Schatten gleich schwinden unsere Tage hin, dem Pfeile gleich ohne den geringsten Stillstand, wie die Wolke hinschwindet und vergeht so geht der Tag ohne Wiederkehr dahin und unversehens ist deine Jugend vorüber, herangewachsen stehest du und hast auf nichts dich vorbereitet! Dann, wann es zu spät ist, seufzest du: wie habe ich meine! Jugendjahre doch so mit Eitlem verschwendet und mit Nichtigem meine Jünglingskraft! Darum wäge sie genau die Tage deiner Jugend und laß keinen Tag unbenußt dahin schwinden. Würdige deine Zeit auf daß kein Augenblick dir fruchtlos verloren gehe; und handelst du so, dann erwirbst du dir das Heil deines Lebens. Denn wenn du im Beginnen deines Lebens der späten Zukunft eingedenk bist, dann ist in der Jugend dir wohl, und dein Ende blüthensollen Heils. Wohl dem Kinde das diesen Lehren gehorcht, es trägt in der Jugend schon den Preis des Lobes davon und sein Loos ist ewige Glückseligkeit!

